

ANNEXE IV

Index elementorum

OPERA OMNIA XVI (ÉDITION LÉONINE), P. 371-530

arrêtées au mercredi 5 août 2026,
en la dédicace de Sainte-Marie aux Neiges

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

(...)

AGERE, AGENS, AGIBILIS, *vide prius p. 308 a*

Divisio: AGERE, AGENS IN GENERE, AGENS PRIMUM, UNIVERSALE, PARTICULARE, UNIVOCUM ET NON UNIVOCUM, PRINCIPALE, SECUNDARIUM, VOLUNTARIUM, PER INTELLECTUM, NATURALE, AGIBILIS

AGERE – Ea quæ in Christo sunt facta, vel in his quæ Christum significant, sunt signa eorum quæ nos agere debemus I^a q. 1 a. 10 co.

Agere sequitur esse I^a q. 8 a. 1 sed c.; Gent. III c. 69

Aliquid agere dicitur tripliciter I^a q. 48 a. 1 ad 4

Quædam sunt quæ non agunt ex libero arbitrio; quædam vero agunt quodam arbitrio sed non libero; sed solum id quod habet intellectum, potest agere iudicio libero I^a q. 59 a. 3 co.; q. 83 a. 1 co.; cf. q. 103 a. 5 ad 2; I^a II^æ q. 6 a. 1 co.; II^a II^æ q. 50 a. 2 co.; q. 64 a. 1 ad 2

Omnia quæ sunt in toto mundo, aguntur ab aliquo, præter primum agens I^a q. 60 a. 1 ad 2

Unumquodque sicut agitur naturaliter, sic aptum natum est agi (Arist.) I^a q. 60 a. 5 co.; Gent. III c. 112

Per se agere convenit per se existenti I^a q. 75 a. 2 ad 2

Quo aliquid est actu, eo agit I^a q. 76 a. 1 co.

Existentis est agere I^a q. 77 a. 1 ad 3, a. 2 arg. 3; Gent. IV c. 13, 51

Id quod habet actu formam, interdum non potest agere secundum formam propter aliquid impedimentum I^a q. 84 a. 3 co.; III^a q. 69 a. 10 co.

Omnia quæ agunt vel naturaliter vel voluntarie, quasi propria sponte perveniunt in id ad quod divinitus ordinantur I^a q. 103 a. 8 co.

Agere est actus permanens in agente I^a II^æ q. 57 a. 4 co.

Quæcumque aguntur circa usum rerum irrationalium homini subditarum, aguntur per actum ipsius hominis moventis huiusmodi res I^a II^æ q. 93 a. 5 co.

Non est idem quod quis agit, et quo quis agit I^a II^æ q. 94 a. 1 co.

Quod homo agit ex habitu suæ naturæ convenienti, ex seipso agit; si vero habitus esset naturæ repugnans, homo non ageret secundum quod est ipse I^a II^æ q. 108 a. 1 ad 2

Sic agit unumquodque prout actum natum est (Arist.) I^a II^æ q. 109 a. 3 co.

Nulla res agere potest ultra suam speciem I^a II^æ q. 112 a. 1 co.; q. 114 a. 2 co.; Gent. III c. 84

In rebus naturalibus quædam mutuo in se agunt II^a II^æ q. 33 a. 3 ad 3

Non est idem principium agendi et patiendi II^a II^æ q. 117 a. 4 ad 3

Agere convenit personæ, non naturæ III^a q. 3 a. 2 arg. 3

Quicunque aliquid agit in persona alterius, oportet hoc fieri per potestatem ab illo concessam III^a q. 82 a. 1 co.

Nihil agit ubi non est III^a q. 85 a. 4 arg. 4

Eiusdem est agere et posse agere Suppl. q. 70 a. 1 co.; cf. Gent. II c. 7

Ex hoc quod aliquid agit vel non agit in aliquod extrinsecum, non est aliqua mutatio in ipso Suppl. q. 85 a. 3 co.

Quod non est, non potest aliquid agere Gent. I c. 15

Quod per se agit, per suam essentiam agit Gent. II c. 8

Nihil agit nisi secundum suam speciem Gent. II c. 49

Ejus est agere cuius est esse Gent. II c. 50

Nihil est potens agere nisi per potentiam activam in ipso existentem Gent. II c. 60

Unumquodque quod non potest exire in propriam operationem nisi per hoc quod movetur ab exteriori principio, magis agitur ad operandum quam seipsum agat Gent. II c. 76

Modus agendi cujuslibet rei consequitur formam ejus Gent. III c. 73

Unumquodque agit ratione formæ Gent. III c. 97

Illud libere agimus quod ex nobis ipsis agimus Gent. IV c. 22

AGENS: IN GENERE – Agit per suam formam I^a q. 3 a. 2 co.; q. 4 a. 3 co.; q. 41 a. 2 co., a. 5 co.; q. 42 a. 1 ad 1; q. 76 a. 2 ad 3; q. 88 a. 1 co.; Gent. I c. 23, 43; II c. 20, 92, 98; III c. 85, 88

Agit sibi simile (Arist.) I^a q. 3 a. 3 arg. 2; q. 4 a. 3 co.; q. 6 a. 1 co.; q. 19 a. 2 co., a. 4 co.; q. 25 a. 3 co.; q. 41 a. 5 co.; q. 44 a. 2 arg. 3; q. 45 a. 6 co.; q. 99 a. 2 arg. 2; q. 105 a. 1 arg. 1; q. 110 a. 2 co.; q. 115 a. 1 co., a. 3 arg. 3; q. 118 a. 1 arg. 3; I^a II^æ q. 54 a. 2 co.; III^a q. 74 a. 3 ad 2; q. 77 a. 3 arg. 1; Gent. I c. 8, 29, 44, 49; II c. 11, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 30, 33, 40, 41 bis, 43, 45, 46, 53, 76, 89, 98; III c. 3, 19, 23, 52, 69, 107

Quod venit in compositionem alicujus, non est primo et per se agens, sed magis compositum I^a q. 3 a. 8 co.

Est in actu I^a q. 4 a. 1 co.; cf. Gent. I c. 43

Est perfectum I^a q. 4 a. 2 co.

Agit in quantum est actu (Arist.) I^a q. 5 a. 5 co.; q. 25 a. 1 ad 1; q. 44 a. 2 arg. 3; q. 50 a. 5 co.; q. 88 a. 1 co.; I^a II^æ q. 4 a. 5 arg. 2; q. 18 a. 1 arg. 2; q. 49 a. 3 arg. 1; q. 55 a. 2 co.; q. 79 a. 2 co.; III^a q. 3 a. 2 ad 3; q. 8 a. 5 co.; q. 75 a. 4 co.; q. 77 a. 3 co.; Gent. I c. 13, 16, 28, 29, 37, 50, 73; II c. 6, 7, 16, 21, 22, 30, 41 bis, 47, 52, 53, 55, 56, 59, 68, 77, 79, 81, 86, III c. 3, 7, 10, 21, 23, 69, 97

Agit propter finem I^a q. 5 a. 2 ad 1; q. 22 a. 2 co.; q. 44 a. 4 co.; I^a II^æ q. 1 a. 1 co., a. 2 co.; q. 6 a. 1 co.; q. 9 a. 1 co.; q. 28 a. 6 co.; q. 94 a. 2 co.; q. 109 a. 6 co.; II^a II^æ q. 45 a. 1 ad 1; Gent. III c. 2

Est appetibile et habet rationem boni I^a q. 6 a. 1 co.

Non in vane operatur I^a q. 7 a. 4 co.

Quanto aliquid agens est virtuosius, tanto ad magis distans ejus actio procedit I^a q. 8 a. 1 arg. 3, ad 3; q. 118 a. 1 co.; II^a II^æ q. 141 a. 7 ad 1; cf. q. 174 a. 2 ad 2

Oportet omne agens conjungi ei in quod immediate agit I^a q. 8 a. 1 co.

Per potentiam potest dici esse in altero I^a q. 8 a. 3 ad 3

Similitudinem formæ contingit esse in agente dupliciter I^a q. 15 a. 1 co.

Ex hoc contingit in operibus alicujus agentis aliquid provenire non ad finem ordinatum quia effectus ille consequitur ex aliqua alia causa præter intentionem agentis I^a q. 22 a. 2 co.

Intendit facere aliquid finitum I^a q. 23 a. 7 co.

Unumquodque secundum quod est actu et perfectum, secundum hoc est principium activum I^a q. 25 a. 1 co.

Quanto aliquid agens perfectius habet formam qua agit, tanto est maior ejus potentia in agendo I^a q. 25 a. 2 co.

Distinguitur a facto I^a q. 41 a. 5 ad 1

Est idem finis agentis et patientis in quantum huiusmodi, sed aliter et aliter I^a q. 44 a. 4 co.

Quæ simul agunt et patiuntur, sunt agentia imperfecta I^a q. 44 a. 4 co.

Quanto magis fuerit potentia ligata, tanto requiritur maior virtus in agente I^a q. 45 a. 5 ad 2, 3; Gent. I c. 43; II c. 20

Agens omne oportet esse principium actionis I^a q. 46 a. 2 ad 1

Optimi agentis est producere totum effectum suum optimum I^a q. 47 a. 2 ad 1; q. 48 a. 2 ad 3

Nullum agens intendit pluralitatem materialem ut finem I^a q. 47 a. 3 ad 2

In quantum sua virtute producit aliquam formam ad quam sequitur corruptio et defectus, causat sua virtute illam corruptionem et defectum I^a q. 49 a. 2 co.

Esse agentis significatur intra ipsum I^a q. 54 a. 2 co.

Quantitas virtutis agentis non solum mensatur secundum rem factam, sed etiam secundum modum faciendi I^a q. 65 a. 5 ad 3

Agens et finis est perfectius, susceptivum autem principium in quantum huiusmodi est minus perfectum I^a q. 77 a. 7 co.

Est nobilius patiente (Arist. – Aug.) I^a q. 79 a. 2 arg. 3, ad 3, a. 5 ad 1; q. 82 a. 4 arg. 1; q. 84 a. 6 co., ad 2; q. 92 a. 1 arg. 2; q. 115 a. 5 sed c.; I^a II^æ q. 9 a. 2 arg. 1; II^a II^æ q. 184 a. 7 co.; III^a q. 8 a. 5 co.; q. 11 a. 5 arg. 3; q. 15 a. 4 arg. 1; q. 62 a. 1 arg. 2; Suppl. q. 64 a. 3 arg. 1; q. 70 a. 3 arg. 2; Gent. I c. 18, 65; II c. 45, 62, 73, 78, 79

Oportet agens esse simile facto I^a q. 91 a. 2 co.

Quandoque est causa effectus secundum fieri tantum, quandoque etiam secundum esse ejus I^a q. 104 a. 1 co.

Ex virtute agentis est quod suo effectui det virtutem agendi I^a q. 105 a. 5 co.

Quanto magis aliquid agens in participatione divinæ bonitatis constituitur, tanto magis perfectionem nititur in alios transfundere quantum possibile est I^a q. 106 a. 4

co.

Quanto fuerit universalis, tanto est superius I^a q. 113 a. 3 co.

Ab aliquo agente dicitur esse aliquid dupliciter I^a II^æ q. 6 a. 3 co.

Omne quod quandoque est agens in actu, et quandoque in potentia, indiget moveri ab aliquo movente I^a II^æ q. 9 a. 4 co.

Ab agente dependet modus agendi I^a II^æ q. 11 a. 4 ad 2

Aliquo modo appetit finem I^a II^æ q. 17 a. 8 co.

Quanto agens est magis universale, tanto ex eo est forma magis universalis I^a II^æ q. 18 a. 7 co.

Differentia activorum potest attendi dupliciter I^a II^æ q. 23 a. 4 co.

In agente quandoque est solum activum principium, quandoque principium activum et passivum I^a II^æ q. 51 a. 2 co.; q. 85 a. 1 arg. 3

Agens in quantum est agens, non recipit aliquid; sed in quantum agit motum ab alio, sic recipit aliquid a movente I^a II^æ q. 51 a. 2 ad 1

Quandoque causat novam formam in subjecto, quandoque autem perfectionem participationem formæ I^a II^æ q. 52 a. 2 ad 2

Perfectio agentis est ipsum agere I^a II^æ q. 57 a. 5 ad 1

Informat subjectum non per suam substantiam, sed per formam quam in materia causat I^a II^æ q. 110 a. 1 ad 2

Quanto virtus agentis fuerit fortior, tanto materia citius disponitur I^a II^æ q. 113 a. 7 co.; III^a q. 33 a. 1 co.

Per formam quæ in eo præexistit, agit ad removendum contrarium I^a II^æ q. 113 a. 8 ad 1

Non potest esse idem secundum idem agens et patiens (Arist.) II^a II^æ q. 59 a. 3 co.

Quanto est superius, tanto est magis unum II^a II^æ q. 188 a. 1 ad 3

Quando aliquid particulare opus proprium est alicujus agentis, tunc per illud probatur tota virtus agentis III^a q. 43 a. 4 ad 3

Ad hoc quod aliquid sit agens, præsupponitur quod sit in se perfectum III^a q. 65 a. 2 ad 2

Similitudo agentis pervenit ad effectum secundum formam et non secundum materiam III^a q. 66 a. 8 ad 1

Unius agentis una est actio III^a q. 67 a. 6 sed c.; cf. III^a q. 66 a. 5 ad 4

Quanto est prius, tanto est perfectius Suppl. q. 29 a. 6 ad 2

Ab eodem agente fit materia in ultima dispositione ad formam et recipit formam Suppl. q. 37 a. 4 ad 1, cf. a. 5 co.

Dicitur esse principium essendi Gent. I c. 26

Agendo esse et bonitatem in alia diffundit Gent. I c. 37

Finis et agens ad finem semper unius ordinis inveniuntur in rebus Gent. I c. 72

Suo modo suum effectum amat secundum quod huiusmodi Gent. I c. 96

Naturaliter prius est facto et causa ipsius Gent. II c. 1

Ipsa actio agentis in patiente recepta est actus patientis et forma aut aliqua inchoatio formæ in ipso Gent. II c. 16

Omne agens quod in agendo requirit materiam præjacentem, habet materiam proportionatam suæ actioni Gent. II c. 16

Omne agens quod agit in quantum movetur, de necessitate movet illud in quod agit Gent. II c. 20

Agens quod non tota sua substantia agit, non potest esse productivum totius substantiæ facti Gent. II c. 20

Agentis perfecti est producere sibi simile quantum possibile est Gent. II c. 30

In tantum agit in quantum finem intendit Gent. II c. 30

Intendit in suo effectu inducere suam similitudinem Gent. II c. 35, 45

Agens quod agit aliquid per motum, de necessitate præcedit effectum; non autem quod in instanti agit Gent. II c. 38

Causa agens prior est in causando quam materia Gent. II c. 40

Agens et recipiens sunt proportionata Gent. II c. 76, 92

Agentis est facere aliquid actu Gent. II c. 53, 55

Esse agens non significat esse simpliciter Gent. II c. 56

Agit secundum quod habet de virtute activa, non secundum id quod defectum virtutis patitur Gent. III c. 4, 10

Unicuique agenti naturali est virtus determinata secundum modum suæ naturæ Gent. III c. 10
 Dicitur esse finis effectus in quantum effectus tendit in similitudinem agentis Gent. III c. 19
 Intendit sibi assimilare patiens non solum quantum ad esse ipsius sed etiam quantum ad causalitatem Gent. III c. 21
 Est posterius in movendo quam finis Gent. III c. 26
 In tantum perfecte agit in quantum perfecte participat formam Gent. III c. 55
 Impressio agentis non remanet in effectu cessante actione agentis, nisi vertatur in naturam effectus Gent. III c. 65
 Facit esse actu Gent. III c. 66
 Agens et patiens oportet esse simul Gent. III c. 68
 Si alicujus agentis actio non potest derivari ad alia nisi mediante aliquo primo, oportet quod illud proportionally respondeat agenti secundum totam ejus virtutem Gent. III c. 68
 In quolibet agente est duo considerare Gent. III c. 70
 Quod agens suæ formæ similitudinem effectibus communicat est propter aliquem finem Gent. III c. 80
 Agens exterior sic solum naturaliter movet in quantum causat in mobili intrinsicum principium motus Gent. III c. 88
 Illud in cujus virtute agens agit, est causa non solum virtutis, sed etiam actus Gent. III c. 89
 Intendit ad bonum et melius secundum quod potest Gent. III c. 94
 Hoc in subjectum aliquod operatur, ut educat illud de potentia in actum Gent. III c. 102
 Nullum agens agit nisi intendens ad bonum Gent. III c. 107
 Intendit perfectionem in eo quod agit Gent. III c. 116
 Agens quod non requirit dispositionem in subjecto, potest suum effectum imprimere in subjectum qualitercumque dispositum Gent. III c. 156
 Agit ad proprium finem et sibi convenientem Gent. III c. 162

AGENS PRIMUM – Primo agenti non convenit agere propter acquisitionem alicujus finis, sed intendit solum communicare suam perfectionem I^a q. 44 a. 4 co., ad 1; Gent. I c. 93
 Est agens voluntarium et universale I^a q. 46 a. 1 ad 6
 Ita agit quod nullo modo ab alio agitur I^a q. 60 a. 1 ad 2
 Solius primi agentis est agere nullo præsupposito I^a q. 90 a. 3 co.; cf. I^a II^a q. 112 a. 2 ad 3
 Principaliter causa agens est primum agens II^a II^a q. 17 a. 4 co.
 Potest quamlibet creaturam reducere in actum aliquem altiore in quem non reducitur per agens naturale III^a q. 11 a. 1 co.
 Ita est influens quod non est recipiens III^a q. 22 a. 4 co.
 Primum agens propter finem oportet esse agens per intellectum et voluntatem Gent. II c. 23
 Oportet primum agens hoc modo agere quod sui actus dominus sit Gent. II c. 23
 Agit in effectum causæ secundæ agentis vehementius quam etiam ipsa causa secunda Gent. II c. 89
 In omnibus agentibus ordinatis oportet quod finis primi agentis sit ultimus finis omnium Gent. III c. 25, 66

AGENS UNIVERSALE – Universale agens, totius esse activum, nihil in sua actione præsupponere necesse est Gent. II c. 16

AGENS PARTICULARE – Agens quod requirit ex necessitate materiam præjacentem ex qua operetur, est agens particulare Gent. II c. 16
 Non est causa essendi simpliciter sed causa essendi hoc Gent. II c. 21
 Præsupponit ad suam actionem hoc unde causatum suum individualiter subsistit Gent. II c. 21
 Se habet ad agens universale sicut eo posterius et sicut ejus instrumentum Gent. II c. 23
 A particularibus agentibus producitur effectus in tempore, non autem ipsum tempus Gent. II c. 35
 Agentis particularis in corporibus inferioribus intentio contrahitur ad bonum hujus speciei vel illius Gent. III c. 22
 Nullum particulare agens univocum potest esse simplici-

ter causa speciei Gent. III c. 65
 Similitudinem gerit causæ agentis universalis et est exemplum ejus Gent. III c. 87
 Ad aliud tendit intentio particularis agentis et universalis Gent. III c. 94
 Nullum agens particulare potest universaliter prævenire actionem primi universalis agentis Gent. III c. 149

AGENS UNIVOCUM ET NON-UNIVOCUM – In agentibus non-univocis agens et effectus communicant in eadem forma sed non secundum eandem rationem I^a q. 4 a. 3 co.; cf. q. 13 a. 5 co.; I^a II^a q. 60 a. 1 co.; Suppl. q. 86 a. 3 ad 2
 Agens non-univocum ex necessitate præcedit agens univocum I^a q. 13 5 ad 1
 Potentia agentis univoci tota manifestatur in suo effectu, non autem potentia agentis non-univoci I^a q. 25 a. 2 ad 2, 3
 Agens univocum non solum est causa efficiens, sed exemplaris et quidem dupliciter Suppl. q. 76 a. 1 co.
 Oportet quod generans univocum sit quasi agens instrumentale respectu ejus quod est causa primaria totius speciei Gent. II c. 21
 Omne agens univocum generat sibi simile in specie per hoc quod causat formam generati Gent. II c. 88
 Nullum particulare agens univocum potest esse simpliciter causa speciei Gent. III c. 65

AGENS PRINCIPALE – *vide etiam* INSTRUMENTUM – In quolibet effectu illud quod est ultimus finis, proprie est intentum a principali agente I^a q. 15 a. 2 co.
 Est quod per suam formam agit et interdum agit per aliquod instrumentum I^a q. 18 a. 3 co.; III^a q. 62 a. 1 co.
 Agens principale et instrumentale sunt quasi una causa I^a II^a q. 14 a. 3 ad 4
 Actus movendis primi formaliter se habet ad actum instrumenti I^a II^a q. 17 a. 4 co.
 Virtus principalis agentis habet permanens et completum esse in natura III^a q. 62 a. 4 co.
 Ex hoc aliquid constituitur principale agens quod habet aliquam formam quam in alterum transfundere potest Suppl. q. 19 a. 4 co.
 Est magis causa actionis quam instrumentum Gent. III c. 67
 Quod per se agit, habet rationem principalis agentis Gent. III c. 112; IV c. 55

AGENS SECUNDARIUM – Si sint multa agentia ordinata, semper secundum agens agit in virtute primi I^a q. 105 a. 5 co.; Gent. III c. 10
 Si sint multa agentia ordinata, nihil prohibet virtutem superioris agentis pertinere ad ultimam formam, virtutes autem inferiorum agentium pertinere solum ad aliquam materiæ dispositionem I^a q. 118 a. 2 ad 3
 Secundaria causa efficiens est agens secundarium instrumentale II^a II^a q. 17 a. 4 co.
 Ubicumque sunt plura agentia ordinata, inferius movetur a superiori III^a q. 19 a. 1 co.
 Quandoque est alia operatio inferioris agentis et superioris, quandoque eadem III^a q. 19 a. 2 co.
 Non agit sine principali agente in operando III^a q. 71 a. 4 co.
 Agit per hoc quod imprimit similitudinem suæ formæ in rebus factis Gent. II c. 87
 Cujuslibet activi principii perfectio virtutis ex superiori activo dependet Gent. III c. 10
 Complementum virtutis agentis secundi est ex agente primo Gent. III c. 66
 Secunda agentia quæ sunt quasi particulantes et determinantes actionem primi agentis, agunt sicut proprios effectus alias perfectiones quæ determinant esse Gent. III c. 66
 A principali dependet Gent. III c. 109
 Actio secundarii agentis consequitur efficaciam quandam ex principali agente Gent. IV c. 36

AGENS VOLUNTARIUM – In agentium voluntariorum potestate est subducere se ab ordinatione divini intellectus I^a q. 17 a. 1 co.
 Necesse est quod sit prius agente per naturam I^a q. 19 a. 4 co.
 In agentibus voluntariis contingit aliquid ex principio existens esse posterius suo principio propter electionem

temporis I^a q. 42 a. 2 co.
 In agentibus per voluntatem quod conceptum est et prædefinitum, accipitur ut forma quæ est principium actionis I^a q. 46 a. 1 ad 10; cf. q. 47 a. 1 ad 1
 Producit effectum secundum rationem sui intellectus Gent. II c. 24
 Nihil agens per voluntatem producit aliquid non volendo Gent. II c. 27
 Ab agente per voluntatem non procedit aliquid ex necessitate nisi per rationem alicujus debiti Gent. II c. 31
 Unumquodque eorum quæ per voluntatem producuntur agentis, ab agente in finem aliquem ordinatur Gent. III c. 1
 Statim sine medio potest producere quemcumque effectum qui suam non excedat virtutem Gent. III c. 99

AGENS PER INTELLECTUM – Necesse est quod agens per intellectum et voluntatem sit prius agente per naturam I^a q. 19 a. 4 co.
 Habet cognitionem de re quam agit secundum propriam facti rationem Gent. I c. 50
 Repræsentat speciem sui intellectus in re facta Gent. II c. 45
 Agit per formam intellectus per quam est proportionatum patienti Gent. II c. 92

AGENS NATURALE – Ad agens naturale pertinet ut unum effectum producat I^a q. 19 a. 4 co.
 Non intendit privationem vel corruptionem, sed formam cui conjungitur privatio alterius formæ, et generationem unius quæ est corruptio alterius I^a q. 19 a. 9 co.
 In agentibus naturalibus aliquid ex principio existens contingit esse posterius suo principio I^a q. 42 a. 2 co.
 Quod proprie fit ab agente naturali, est compositum quod fit ex materia I^a q. 45 a. 8 co.
 Non solum producit sibi simile secundum qualitatem sed secundum speciem I^a q. 45 a. 8 ad 2
 Non agit nisi unum I^a q. 47 a. 1 ad 1
 Producit effectum suum talem quale ipsum est nisi impediatur I^a q. 49 a. 1 ad 3
 In agentibus naturalibus forma generati est conformis formæ generantis I^a II^a q. 1 a. 3 co.
 Dupliciter effectum inducit in patiens I^a II^a q. 26 a. 2 co.
 Non subito potest disponere materiam ad susceptionem formæ I^a II^a q. 113 a. 7 co.
 Deficit a suo effectu propter superveniens impedimentum I^a II^a q. 114 a. 7 ad 3
 Per prius magis diffundit suam actionem ad ea quæ sunt propinquiora II^a II^a q. 31 a. 3 co.; cf. q. 27 a. 7 co.
 Facit ut forma sit in materia, non tamen facit ut formæ convenient ea quæ per se ei insunt II^a II^a q. 47 a. 7 ad 2
 Non nititur ad agendum id quod excedit suam facultatem II^a II^a q. 130 a. 1 co.
 Nullum agens naturale vel creatum potest agere nisi ad immutationem formæ III^a q. 75 a. 4 co.; Gent. IV c. 63
 In agentibus naturalibus unum est in potentia ad aliquid secundum eundem modum quo in altero actu invenitur Gent. II c. 77
 Unicuique agenti naturali est virtus determinata secundum modum suæ naturæ Gent. III c. 10
 Non est traducens propriam formam in alterum subjectum, sed reducens subjectum quod patitur, de potentia in actum Gent. III c. 69
 Ab agente secundum necessitatem naturæ effectus non potest sequi nisi secundum modum virtutis activæ Gent. III c. 99

AGIBILIS – In ordine agibilium primo quidem oportet sumere apprehensionem finis, deinde appetitum finis, deinde consilium de his quæ sunt ad finem, deinde appetitum eorum quæ sunt ad finem I^a II^a q. 15 a. 3 co.
 Circa agibilia humana tres actus rationis inveniuntur I^a II^a q. 57 a. 6 co.
 Alio modo est materia prudentiæ, alio modo moralium virtutum II^a II^a q. 47 a. 5 ad 3
 In his quæ agenda sunt, magis consideratur quod est hic vel nunc tale, quam quod est simpliciter tale II^a II^a q. 106 a. 2 co.

(...)

APPETERE, APPETITUS, APPETITIVUS, APPETIBILIS, *vide prius p. 310 a*
Divisio: APPETERE, APPETITUS (*subdividitur:* in genere, divisio, naturalis, animalis, sensitivus, intellectivus), APPETITIVA
PARS, VIRTUS, APPETIBILIS

APPETERE – Nihil appetit nisi simile sibi I^a q. 5 a. 2 ad 1; Gent. III c. 7
Unumquodque appetit suam perfectionem I^a q. 6 a. 1 co.; q. 26 a. 2 co.; q. 60 a. 3 co.; I^a II^{ae} q. 1 a. 5 co., a. 6 co.; Gent. I c. 37; II c. 83
Omnia appetendo proprias perfectiones appetunt Deum, sed diversimode I^a q. 6 a. 1 ad 2; q. 44 a. 4 ad 3
Consequitur sensum et intellectum et cum utroque ordinatur I^a q. 70 a. 3 co.
Ejusdem rationis est quod appetatur bonum, et quod appetatur delectatio I^a II^{ae} q. 2 a. 6 ad 3
Res quæ naturaliter sunt proportionatæ ad aliquem finem, dicuntur appetere illum naturaliter I^a II^{ae} q. 16 a. 4 co.
Unumquodque naturaliter appetit bonum I^a II^{ae} q. 29 a. 4 co.; q. 78 a. 1 co.
Omnia inquantum sunt, tendunt in Dei similitudinem qui est ipsum esse II^a II^{ae} q. 34 a. 1 ad 3
Homo naturaliter appetit delectationem sibi convenientem II^a II^{ae} q. 141, a. 1 ad 1
Appetens est quodammodo movens motum Gent. I c. 13
Omnia appetunt esse actu secundum suum modum Gent. I c. 37
Naturaliter appetimus verum cognoscere et refugimus falso decipi Gent. I c. 61; cf. I c. 4
Ejusdem rationis est tristari de bono et appetere malum Gent. I c. 89
Unumquodque naturaliter appetit suo modo proprium bonum Gent. I c. 91
Homo naturaliter appetit perpetuo manere Gent. II c. 79

APPETITUS IN GENERE – Est quasi quidam motus ad rem I^a q. 5 a. 4 ad 1
Differentia inter appetitum et cognoscitivum I^a q. 16 a. 1 co.; q. 19 a. 6 ad 2; q. 60 a. 2 co., a. 3 ad 3; q. 79 a. 1 ad 2; I^a II^{ae} q. 66 a. 3 co., 6 ad 1; II^a II^{ae} q. 26 a. 1 ad 2; q. 27 a. 4 co.; Gent. I c. 77
In omnibus proportionatur virtuti apprehensivæ a qua movetur I^a q. 64 a. 2 co.
Nihil aliud est quam inclinatio appetentis in aliquid I^a II^{ae} q. 8 a. 1 co.
Tendit ut habeat ipsum finem realiter I^a II^{ae} q. 16 a. 4 co.; q. 26 a. 2 co.
Est quodammodo passivus et tamen est principium humanorum actuum I^a II^{ae} q. 18 a. 2 ad 3; cf. q. 22 a. 2 ad 2; q. 27 a. 1 co.; q. 50 a. 5 ad 2; Gent. I c. 44
Respicit rem secundum quod in se est I^a II^{ae} q. 27 a. 2 ad 2
Sequitur apprehensionem I^a II^{ae} q. 28 a. 1 co.; q. 45 a. 3 co.; q. 46 a. 2 co.; q. 62 a. 4 co.; II^a II^{ae} q. 7 a. 1 co.; III^a q. 85 a. 4 ad 3
Magis pertinet ad intentionem quam ad executionem I^a II^{ae} q. 29 a. 2 ad 3
Exteriora agentia possunt esse causa motuum appetitivorum inquantum causant præsentiam objecti I^a II^{ae} q. 36 a. 4 ad 3
Ex malo præsentī insurgit duplex appetitivus motus I^a II^{ae} q. 39 a. 3 co.
Est principium motionis I^a II^{ae} q. 40 a. 1 ad 3
Reducitur ad prosecutionem vel fugam I^a II^{ae} q. 45 a. 2 co.
Fortius tendit in id quod est sibi contrarium si fuerit præsens I^a II^{ae} q. 48 a. 2 co.
Naturaliter movetur et tendit in finem sibi connaturalem I^a II^{ae} q. 62 a. 3 co.
Ad appetitum duo pertinent I^a II^{ae} q. 62 a. 3 ad 3
Mensura et regula appetitivi motus circa appetibilia est ratio I^a II^{ae} q. 64 a. 1 co.; q. 109 a. 8 co.
Omnis appetitus eorum quæ sunt ad finem, derivatur a naturali appetitu ultimi finis I^a II^{ae} q. 91 a. 2 ad 2
A proprio fine specificatur et nominatur II^a II^{ae} q. 19 a. 3 co.
Omnis motus appetitivus conformiter se habens intellectui vero, est secundum se bonus; omnis autem motus appetitivus conformiter se habens intellectui falso, est secundum se malus et peccatum II^a II^{ae} q. 20 a. 1 co.
Movetur ad particularia II^a II^{ae} q. 20 a. 2 co.

In bonum naturaliter tendit; non autem refugit ab eo naturaliter sed solum propter aliquod impedimentum superveniens II^a II^{ae} q. 20 a. 4 ad 2
Dignitas operationis appetitivæ attenditur secundum rem II^a II^{ae} q. 23 a. 6 ad 1
Proximum principium actus est II^a II^{ae} q. 58 a. 4 co.
Appetitus rerum exteriorum est homini naturalis ut eorum quæ sunt propter finem II^a II^{ae} q. 118 a. 1 ad 1
Naturaliter appetitus inferior sequitur motum appetitus superioris nisi aliquid repugnet II^a II^{ae} q. 158 a. 8 co.
Prius movetur in finem quam in id quod quæritur propter finem II^a II^{ae} q. 163 a. 1 co.
Movet ad aliquid inspiciendum dupliciter II^a II^{ae} q. 180 a. 1 co.
Non obedit affectus inferior superiori ad nutum Suppl. q. 3 a. 1 co.
Alias potentias in actum movet in agentibus per voluntatem Gent. I c. 55
Tendit in perfectionem unionis Gent. I c. 91
Est diversimode in diversis Gent. III c. 26
Nullius rei appetitus tendit nisi in proprium bonum Gent. III c. 108

DIVISIO APPETITUS – in naturalem, animalem et intellectualem eorumque ad invicem relatio I^a q. 6 a. 1 ad 2; q. 19 a. 1 co.; a. 9 co.; q. 44 a. 4 ad 3; q. 59 a. 1 co.; q. 60 a. 1 co.; q. 78 a. 1 ad 3; q. 87 a. 4 co.; I^a II^{ae} q. 1 a. 2 co., ad 3; q. 4 a. 2 ad 2; q. 8 a. 1 co.; q. 11 a. 2 ad 3; q. 17 a. 8 co.; q. 26 a. 1 co.; q. 29 a. 1 co.; q. 30 a. 3 ad 1; q. 35 a. 1 co.; q. 36 a. 1 co.; a. 2 co.; q. 37 a. 2 co.; q. 40 a. 3 co.; II^a II^{ae} q. 30 a. 3 co.; q. 148 a. 1 ad 3; Gent. I c. 72; II c. 47; III c. 26, 88

APPETITUS NATURALIS – Est inclinatio consequens formam naturalem I^a q. 87 a. 4 co.
Est quædam inclinatio ab interiori principio et sine cognitione I^a II^{ae} q. 6 a. 4 co.; Gent. I c. 68
Movetur in id quod subjecto est convenientis I^a II^{ae} q. 34 a. 1 ad 2
Naturalis appetitus ad perpetuitatem quæ inest animalibus et plantis, est accipiendus secundum ordinem ad motum cæli Suppl. q. 91 a. 5 ad 5
Est inclinatio naturæ in aliquid bonum Suppl. q. 98 a. 1 ad 1
Inest quibusdam ex apprehensione; quibusdam vero absque apprehensione Gent. II c. 55
Impossibile est appetitum naturalem esse frustra Gent. II c. 79
In qualibet re quæ potest pertingere ad aliquam perfectionem, invenitur naturalis appetitus illius perfectionis Gent. II c. 82, 83
Statism prodit in actum nisi sit aliquid impediens Gent. II c. 83
Materiæ inest naturalis appetitus ad formam naturalem Gent. III c. 23

APPETITUS ANIMALIS, SENSITIVUS – cf. etiam **PASSIO ANIMÆ** – Est in nobis proximum motivum corporis I^a q. 20 a. 1 ad 1; q. 76 a. 1 co.; Gent. III c. 25
In Deo non est I^a q. 21 a. 1 ad 1; I^a II^{ae} q. 24 a. 3 ad 2; q. 59 a. 5 ad 3; II^a II^{ae} q. 158 a. 1 ad 4
Per virtutes morales se habet ad bonum I^a q. 22 a. 1 ad 3
Non est dominus sui actus I^a q. 57 a. 4 ad 3; cf. I^a II^{ae} q. 15 a. 2 co.
Dividitur per irascibilem et concupiscibilem I^a a. 59 a. 4 co.; I^a II^{ae} q. 59 a. 2 co.; II^a II^{ae} q. 129 a. 1 ad 1
Est virtus in organo corporali I^a q. 64 a. 3 co.; q. 75 a. 3 ad 3; q. 106 a. 2 ad 3; q. 117 a. 3 ad 3; I^a II^{ae} q. 6 a. 1 ad 2; q. 9 a. 5 ad 2, 3; II^a II^{ae} q. 35 a. 1 ad 2; q. 156 a. 1 co.; Gent. I c. 90
Voluntati subjacet quantum ad executionem quæ fit per vim motivam I^a q. 81 a. 3 co.
Nunc non totaliter subest rationi; aliter vero fuit in statu innocentiae I^a q. 95 a. 2 co.; q. 96 a. 2 co.; q. 110 a. 2 ad 1; q. 114 a. 3 co.; q. 117 a. 3 ad 3; I^a II^{ae} q. 58 a. 2 co.; q. 74 a. 2 ad 3; q. 109 a. 8 co.
Imaginatio formæ sine æstimatione convenientis vel nocivi non movet appetitum sensitivum I^a II^{ae} q. 9 a. 1 ad 2
Non tendit nisi in bonum particulare quod apprehendit vis sensitiva I^a II^{ae} q. 19 a. 3 co.; Gent. I c. 44, 90
Propinquior est rationi et voluntati quam membra exte-

riora I^a II^{ae} q. 24 a. 1 co.
Consideratur dupliciter I^a II^{ae} q. 24 a. 4 ad 1, cf. A. 1 co.; q. 56 a. 4 co.
Potest a ratione universali moveri mediante imaginatione particulari I^a II^{ae} q. 30 a. 3 ad 3
Affectio quæcumque ex apprehensione sensitiva procedens est motus appetitus sensitivi I^a II^{ae} q. 31 a. 1 co.
Quandoque in illud tendit quod non est convenientis rationi I^a II^{ae} q. 34 a. 2 ad 1
Est magis corporalis quam intellectivus appetitus I^a II^{ae} a. 35 a. 7 ad 3
Motus ipsius potest esse cum ratione dupliciter I^a II^{ae} q. 46 a. 4 ad 1
Natus est moveri ab appetitu rationali I^a II^{ae} q. 50 a. 3 ad 3
Procedit a vi appetitiva secundum quod movetur a vi apprehensiva repræsentante objectum I^a II^{ae} q. 51 a. 2 co.
Est subjectum virtutis I^a II^{ae} q. 56 a. 5 ad 1
Est principium humani actus secundum quod participat aliquid rationem I^a II^{ae} q. 58 a. 2 co.
Potest esse principium actus voluntarii I^a II^{ae} q. 74 a. 3 ad 1
Interdum trahit voluntatem et rationem I^a II^{ae} q. 75 a. 2 co., a. 3 co.; q. 85 a. 1 ad 4
Res exterius propositæ non ex necessitate movent appetitum sensitivum nisi forte aliquo modo dispositum I^a II^{ae} q. 75 a. 3 co.
Concitatutur ad aliquas passiones secundum quendam determinatum motum cordis et spirituum I^a II^{ae} q. 80 a. 2 co.
Etiam si diabolus non esset, posset esse inordinatus nisi ratione ordinaretur I^a II^{ae} q. 80 a. 4 co.
Movetur per imperium rationis ad hoc quod cooperetur ad promptius agendum II^a II^{ae} q. 123 a. 10 co.
Debitus ordo est ut appetitus regimini rationis subdatur II^a II^{ae} q. 125 a. 1 co.
Naturaliter subditur rationi II^a II^{ae} q. 129 a. 2 co.; III^a q. 15 a. 2 ad 1
Maxime corrumpitur per ea quibus allicitur homo ad recedendum a regula rationis et legis divinæ II^a II^{ae} q. 141 a. 2 ad 1
Dicitur inordinatus ex eo quod recedit ab ordine rationis II^a II^{ae} q. 148 a. 1 co.; cf. q. 162 a. 1 ad 2
Omnia quæ ad appetitum sensitivæ partis pertinent, manifeste cum transmutatione aliqua corporis fiunt Gent. II c. 82
Adveniente consensu voluntatis movet jam corpus Gent. III c. 25

APPETITUS INTELLECTIVUS – cf. **VOLUNTAS**

APPETITIVA PARS – Licet ab appetendo nominetur, non tamen hunc solum habet ac tum ut appetat quæ non habet, sed etiam alios actus I^a q. 19 a. 1 ad 2; q. 59 a. 1 ad 2
In parte appetitiva inveniuntur in nobis et passiones animæ et habitus moralium virtutum I^a q. 20 Introd.; I^a II^{ae} q. 57 a. 5 co.
In motibus partis appetitivæ bonum habet quasi virtutem attractivam, malum autem virtutem repulsivam I^a II^{ae} q. 23 a. 4 co.
Proportionatur motus appetitivæ partis non quidem motui naturali, sed intentioni naturæ I^a II^{ae} q. 25 a. 3 ad 3
Movere ad agendum proprium est appetitivæ partis I^a II^{ae} q. 58 a. 1 ad 3

APPETITIVA VIRTUS – Ponitur in anima secundum quod anima comparatur ad rem extrinsecam ut ad finem I^a q. 78 a. 1 co.
Ad appetitum animalem requiritur specialis animæ potentia I^a q. 78 a. 1 co.
Est diversimode in diversis Gent. III c. 26 1 ad 2; c. 56 6 ad 2; c. 59 4 ad 2; c. 61 2 co.; II^a II^{ae} q. 58 a. 4 ad 3
Facit uti omnibus potentiis et habitibus I^a II^{ae} q. 57 a. 1 co.
Inclinatio ad actum proprie convenit appetitivæ virtuti I^a II^{ae} q. 58 a. 1 co.
In motibus appetitivæ virtutis est quædam circulatio II^a II^{ae} q. 34 a. 6 ad 1

APPETIBILIS – Unumquodque est appetibile secundum quod est perfectum I^a q. 5 a. 1 co.
Illud quod per se est appetibile, est esse; non esse vero per accidens tantum I^a q. 5 a. 2 ad 3

Nihil est appetibile nisi ens I^a q. 5 a. 2 ad 4
 Nihil appetitur nisi notum I^a q. 6 a. 1 arg. 2
 Movet appetitum I^a q. 19 a. 2 arg. 2
 Res appetitur prout est in sua natura I^a q. 78 a. 1 ad 3
 De primo et secundo appetibili I^a II^{ae} q. 1 a. 6 co.; q. 16 a. 2 ad 1; II^a II^{ae} q. 145 a. 1 ad 1
 Dat appetitui primo quidem quandam coaptationem ad ipsum ex qua sequitur motus ad appetibile I^a II^{ae} q. 26 a. 2 co.
 Ea quæ secundum se appetuntur, sine mensura appetuntur I^a II^{ae} q. 46 a. 6 ad 1
 Appetibilia secundum motionem rationis constituuntur in diversis speciebus I^a II^{ae} q. 60 a. 1 co.; ad 1
 Aliquid movet appetitum dupliciter I^a II^{ae} q. 84 a. 4 co.
 Esse, vivere et intelligere est appetibile omnibus II^a II^{ae} q. 34 a. 1 co.
 In quolibet appetibili duo possunt considerari Suppl. 90 a. 3 co.
 Est movens omnino non motum Gent. I c. 13, 44
 Unumquodque est appetibile propter finem Gent. I c. 40

(...)

ARS, ARTIFEX, ARTIFICIATUM, *vide prius p. 310 b*

ARS – De ordine artium ad invicem I^a q. 18 a. 3 co.; I^a II^{ae} q. 9 a. 1 co.; q. 15 a. 4 ad 1; q. 84 a. 3 co.; q. 98 a. 3 co.; II^a II^{ae} q. 23 a. 4 ad 2; q. 26 a. 7 co.; q. 47 a. 2 ad 3; III^a q. 32 a. 4 ad 2; q. 72 a. 11 co.; Suppl. q. 23 a. 1 ad 1; q. 75 a. 3 ad 4; Gent. I c. 1; III c. 25, 64, 76, 78, 80; IV c. 75
 Quædam artes habent pro finibus operationes ipsas; quædam vero quoddam operatum I^a q. 103 a. 2 ad 2
Imitatur naturam in sua operatione (Arist.) I^a q. 117 a. 1 co.; I^a II^{ae} q. 12 a. 3 sed c.; q. 21 a. 1 arg. 1; Suppl. q. 57 a. 1 co.; Gent. II c. 75; III c. 10
 Est principium quo aliquis dirigitur in operando I^a q. 117 a. 1 ad 2
Nulla ars est circa ens per accidens, nisi sola sophistica (Arist.) I^a II^{ae} q. 7 a. 2 arg. 2; q. 18 a. 3 arg. 2
 Accidentia per se cadunt sub arte I^a II^{ae} q. 7 a. 2 ad 2; q. 18 a. 3 ad 2
 Quælibet ars operativa considerat et finem et id quod est ad finem I^a II^{ae} q. 8 a. 2 ad 3; q. 84 a. 3 co.
 In actu artis contingit dupliciter esse peccatum I^a II^{ae} q. 21 a. 2 ad 2
In arte volens peccans est eligibilior, circa prudentiam minus (Arist.) I^a II^{ae} q. 21 a. 2 ad 2; q. 57 a. 4 co.; II^a II^{ae} q. 47 a. 1 arg. 3, 8 co.; cf. I^a II^{ae} q. 58 a. 5 sed c.
 Non omnis boni est, sed exteriorum factibilium I^a II^{ae} q. 34 a. 1 ad 3; II^a II^{ae} q. 47 a. 5 co.
Est recta ratio factibilium (Arist.) I^a II^{ae} q. 57 a. 3 co.; a. 4 co.; a. 5 arg. 1, ad 1; q. 58 a. 2 ad 1; q. 68 a. 4 ad 1; II^a II^{ae} Prol.; q. 134 a. 1 arg. 4; Gent. I c. 93; II c. 24
Artis est virtus (Arist.) I^a II^{ae} q. 57 a. 3 ad 2; II^a II^{ae} q. 47 a. 4 arg. 2, ad 2; q. 134 a. 1 ad 4
 Non est necessaria ad bene vivendum ipsi artifice, sed solum ad faciendum artificiatum bonum et conservandum ipsum I^a II^{ae} q. 57 a. 5 ad 1
 Non requirit virtutem perficientem appetitum I^a II^{ae} q. 58 a. 5 ad 2
 Artes non sunt connexæ I^a II^{ae} q. 65 a. 1 ad 3, 4
 Quantum ad infusionem donorum, ars pertinet ad Spiritum Sanctum non ad homines I^a II^{ae} q. 68 a. 4 ad 1
 Ratio rerum fiendarum per artem vocatur ars vel exemplar rerum artificiarum I^a II^{ae} q. 93 a. 1 co.; II^a II^{ae} q. 57 a. 1 ad 2
 In artibus formæ communes determinantur ad aliquid

speciale I^a II^{ae} q. 95 a. 2 co.
 Ea quæ sunt artis, habent efficaciam ex sola ratione et ideo ubicumque melior ratio occurrat, est mutandum quod prius tenebatur I^a II^{ae} q. 97 a. 2 ad 1
 Ars ædificativa est una secundum unitatem finis; tamen continet diversa præcepta secundum diversos actus ad hoc ordinatos I^a II^{ae} q. 99 a. 1 ad 1
 In unaquaque arte est certa distinctio regularum artis I^a II^{ae} q. 104 a. 4 co.
 Initium artis secundum ejus essentiam sunt principia ex quibus procedit arsi initium autem artis secundum ejus effectum est unde incipit ars operari II^a II^{ae} q. 19 a. 7 co.
 Invenitur aliqua ars speculativa II^a II^{ae} q. 47 a. 2 ad 3
 Prudentia non habet locum in his quæ sunt artis nisi per similitudinem II^a II^{ae} q. 47 a. 4 ad 2
 Perfectio artis consistit in judicando non in præcipiendo II^a II^{ae} q. 47 a. 8 co.
 In pluribus eorum quæ sunt artis, non est consilium II^a II^{ae} q. 49 a. 5 ad 2; cf. q. 47 a. 4 ad 2
 Ea quæ secundum artem aguntur, conformia esse oportet his quæ sunt secundum naturam II^a II^{ae} q. 50 a. 4 co.
 Ratio quæ in mente artificis præexistit, dicitur regula artis II^a II^{ae} q. 57 a. 1 ad 2
 Nihil prohibet artem uti aliquibus naturalibus causis ad producendum naturales et veros effectus II^a II^{ae} q. 77 a. 2 ad 1
 Non omnes artes quæ sunt ad præcognoscendum futuros eventus, ad divinationem pertinent II^a II^{ae} q. 95 a. 1 ad 2
 In factibilibus materia exterior disponitur per artem II^a II^{ae} q. 123 a. 7 co.
 Opus factibile producitur ab arte II^a II^{ae} q. 134 a. 2 co.
 Est in ratione II^a II^{ae} q. 134 a. 4 ad 3
 Impediretur in suo actu si, dum debet agere, deliberaret de agendis II^a II^{ae} q. 158 a. 1 ad 2
 Solæ artes sunt dicendæ quarum operibus homines possunt bene et male uti II^a II^{ae} q. 169 a. 2 ad 4
 Deficit ab operatione naturæ III^a q. 66 a. 4 co.
 Non producit formam substantialem propria virtute, sed virtute naturalium principiorum III^a q. 75 a. 6 ad 1
 Supplet defectum naturæ in illis in quibus natura deficit Suppl. q. 57 a. 1 co.
 Utitur instrumentis quæ sunt de prima et de secunda intentione artis Suppl. q. 80 a. 2 co.
 Est mensura artificiatorum Gent. I c. 61
 Infinita repudiat Gent. I c. 63
 Se extendit ad omnia quæ possunt contineri sub genere subjecto illius artis Gent. II c. 26
 Inter artes practicas universalior est conceptio artis imperantis quam exequentis Gent. II c. 92
 Opus artis præsupponit opus naturæ Gent. III c. 65
 Ratio operandi per artem diversa est secundum diversitatem finis et materiæ Gent. III c. 112

ARTIFEX – Scientia artificis est causa artificiatorum I^a q. 14 a. 8 co.; q. 65 a. 4 co.; q. 74 a. 3 ad 1; Gent. I c. 68
 Producit determinatum formam in materia propter exemplar ad quod inspicit I^a q. 44 a. 3 co.
 Per verbum in intellectu conceptum, et per amorem suæ voluntatis ad aliquid relatum, operatur I^a q. 45 a. 6 co.
 Apprehendendo diversas formas producit diversa artificata I^a q. 65 a. 3 ad 2
 Intendit suo operi dispositionem optimam inducere, non simpliciter sed per comparisonem ad finem I^a

q. 91 a. 3 co.
 Movetur ad agendum a fine qui est ipsum operatum, et applicat ad actionem instrumentum I^a q. 105 a. 5 co.
 Non culpatur ex hoc quod aliquod malum facit I^a II^{ae} q. 21 a. 2 arg. 2
 Actus artificis non potest esse congruus nisi et artifex sit bene dispositus ad agendum et etiam ipsum instrumentum I^a II^{ae} q. 56 a. 4 co.
 Non pertinet ad laudem artificis in quantum artifex est, qua voluntate opus faciat, sed quale sit opus quod facit I^a II^{ae} q. 57 3 co.
 Per justitiam inclinatur ut opus fidele faciat I^a II^{ae} q. 57 a. 3 ad 2
 In artifice præexistit ratio eorum quæ constituuntur per artem I^a II^{ae} q. 93 a. 1 co.; q. 102 a. 4 ad 6
 Per formam artis conceptam qua artificiatum condidit, ipsum si collapsum fuerit, restaurat III^a q. 3 a. 8 co.
 Ministri et inferioris artificis est præparare materiam ad formam quam inducit principalis artifex III^a q. 38 a. 3 co.; q. 72 a. 11 co.
 Aliter operatur per manum et aliter per securim III^a q. 64 a. 5 ad 2
 Operatio artis non attribuitur serræ sed artifice ut principio Suppl. q. 80 a. 1 ad 3
 Sua artis cognitione etiam ea quæ nondum sunt artificata, cognoscit Gent. I c. 66
 Quamvis velit se habere artem, non tamen ex necessitate vult artificata producere Gent. I c. 81
 Per ordinem suæ sapientiæ et intellectus artificata in esse producit Gent. II c. 24
 Applicans virtutem rei naturalis ad aliquam actionem dicitur esse causa illius actionis Gent. III c. 67
 Verbum Dei differt a ratione quæ est in mente artificis Gent. IV c. 13
 Conceptione sui intellectus rationes artificiatorum comprehendit Gent. IV c. 42

ARTIFICIATUM – Res artificiales dependent ab intellectu humano I^a q. 17 a. 1 co.
 Subditur ordini artis I^a q. 22 a. 2 co.
 Producitur ad similitudinem verbi concepti in mente artificis I^a q. 33 a. 3 ad 1
 Formatio artificiatorum est per formam artis I^a q. 74 a. 3 ad 1
 Principia artificialium non dijudicantur a nobis bene vel male secundum dispositionem appetitus nostri; sed solum per considerationem rationis I^a II^{ae} q. 58 a. 5 ad 2
 Bonum in artificiatu est ut consequantur regulam artis; malum autem per hoc quod aliquid discordat a sua regula vel mensura I^a II^{ae} q. 64 a. 1 co.
 Quidquid est contra rationem artificiatu, est etiam contra naturam artis qua producitur I^a II^{ae} q. 71 a. 2 ad 4
 Ex impressione cælestium corporum nullam virtutem sortitur, in quantum est artificiale, sed solum secundum materiam naturalem II^a II^{ae} q. 96 a. 2 ad 2
 Producitur ab arte I^a II^{ae} q. 134 a. 2 co.
 Artificialia magis dependent ex sua materia quam naturalia Suppl. q. 79 a. 3 sed c. 1
 Artis opus non esset perfectum si artificiatu aliquid deesset eorum quæ ars continet Suppl. q. 80 a. 1 co.
 In tantum perfectum est, in quantum arti concordat Gent. I c. 61
 Ipsius artis est repræsentativum, utpote ad similitudinem artis factum Gent. II c. 2
 Conservatur in esse virtute naturalium Gent. III c. 65

FORMA ARTIFICIALIS ARTIS – Cf. FORMA

B

|

|

CAUSA, CAUSATUM, *vide prius p. 313 a*

Divisio: CAUSA IN GENERE, FINALIS, EFFICIENS, PRIMA, SECUNDA, UNIVERSALIS, PARTICULARIS, PRINCIPALIS, INSTRUMENTALIS, FORMALIS, MATERIALIS, CAUSALITAS DEI, CAUSATUM

IN GENERE — Principium communis est quam causa I^a q. 33 a. 1 ad 1

Esse causam non potest convenire nisi bono I^a q. 49 a. 1 co.

Impossibile est quod duæ causæ completæ sint immediate unius et ejusdem rei I^a q. 52 a. 3 co.

Quanto aliqua causa est superior, tanto ad plura se extendit in causando I^a q. 65 a. 3 co.; I^a II^æ q. 2 a. 5 arg. 3; Gent. III c. 74

Nihil prohibet causam sensibilem esse signum I^a q. 70 a. 2 ad 2

Ratio causæ accipitur secundum comparisonem unius ad alterum I^a q. 82 a. 3 ad 1

Ad hoc quod aliquid sit causa alterius, non requiritur quod sit prima causa ejus I^a q. 83 a. 1 ad 3

Non oportet quod cujuslibet causæ cognitio sit posterior quoad nos I^a q. 85 a. 3 ad 4, a. 8 ad 1; q. 105 a. 7 co.

Sunt quatuor genera causarum I^a q. 105 a. 5 co.; II^a II^æ q. 27 a. 3 co.; Gent. III c. 10

Quod est prioris causæ, participatur a posteriori I^a II^æ q. 10 a. 1 ad 1

Contingit quod duo sibi invicem sunt causa I^a II^æ q. 33 a. 4 ad 2

Quando sunt duæ causæ ad contrarios motus inclinant, utraque alteram impedit, et tamen illa finaliter vincit quæ fortior est et diuturnior I^a II^æ q. 38 a. 1 ad 3

Quod ex pluribus causis causatur, tunc est stabilis quando causæ accipiuntur unius rationis; sed una causa potest prævalere multis aliis I^a II^æ q. 46 a. 6 ad 3

Plura subduntur causæ superiori quam inferiori I^a II^æ q. 93 a. 3 ad 3

Cum assignatur causa alicujus rei, intelligitur assignari causa ejus secundum quod in propria specie existit II^a II^æ q. 6 a. 2 co.

Primum in causando est ultimum in recedendo II^a II^æ q. 162 a. 7 ad 4

Nihil prohibet idem esse alicujus ex diversis causis III^a q. 34 a. 3 ad 3

Illud proprie est causa alicujus sine quo esse non potest III^a q. 86 a. 6 sed c.

Causa extrinseca est vel efficiens vel finis Gent. II c. 31

Quod non est, non potest esse causa Gent. III c. 74

CAUSA FINALIS — Cf. FINIS

CAUSA EFFICIENS — cf. etiam AGENS — Posito effectu necesse est causam præexistere I^a q. 2 a. 2 co.

Non est possibile quod aliquid sit causa efficiens suiipsius I^a q. 2 a. 3 co.; q. 39 a. 2 ad 5; Gent. I c. 18, 49

Non est possibile quod in causis efficientibus per se procedatur in infinitum I^a q. 2 a. 3 co.; q. 46 a. 2 ad 7

Cum forma rei factæ non incidit in idem numero, sed solum in idem specie; cum materia vero non in idem numero nec in idem specie I^a q. 3 a. 8 co.; I^a II^æ q. 74 a. 1 ad 3

Causa quæ est ex se contingens, oportet quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum I^a q. 19 a. 3 ad 5

Quando agit per motum, de necessitate præcedit tempore suum effectum I^a q. 46 a. 2 ad 1; III^a q. 6 a. 5 co.; q. 62 a. 6 co.

Omne quod non semper fuit, manifestum est habere causam, sed non ita manifestum est de eo quod semper fuit I^a q. 46 a. 1 ad 6

Est potior effectu I^a q. 60 a. 4 arg. 2; q. 67 a. 3 arg. 3; q. 115 a. 1 arg. 5; I^a II^æ q. 4 a. 2 sed c.; q. 48 a. 2 arg. 1; q. 66 a. 1 co., a. 6 arg. 3; q. 71 a. 3 arg. 3; q. 112 a. 1 co.; II^a II^æ q. 26 a. 3 arg. 1; q. 104 a. 3 arg. 2; q. 105 a. 2 arg. 3; q. 148 a. 3 arg. 2, ad 2; q. 153 a. 2 arg. 3, a. 3 sed c. 1; III^a q. 9 a. 2 co.; q. 54 a. 2 co.; Suppl. q. 55 a. 1 ad 1; Gent. I c. 41; III c. 21, 77, 120; IV c. 1; (contrarium I^a II^æ q. 77 a. 8 arg. 2; *De Malo* III 10 arg. 4, *lege hic* potior pro prior; cf. tamen I^a II^æ q. 66 a. 6 ad 3; q. 83 a. 1 ad 2; cf. etiam EFFECTUS

Prior est causato I^a q. 63 a. 8 arg. 1; I^a II^æ q. 25 a. 2 arg. 3; q. 113 a. 8 sed c.; III^a q. 6 a. 3 arg. 3

Consuetum est quod causæ et effectus per invicem no-

minentur I^a q. 79 a. 13 co.; cf. tamen Suppl. q. 55 a. 1 ad 1

De causa fiendi et essendi I^a q. 104 a. 1 co.

A qualibet causa derivatur aliquis ordo in suos effectus I^a q. 105 a. 6 co.

Causa alicujus potest dici aliquid directe vel indirecte I^a q. 114 a. 3 co.; I^a II^æ q. 80 a. 1 co.

Causæ sunt simpliciores effectibus I^a II^æ q. 14 a. 5 co.

Quanto est prior, tanto habet relationem ad plures effectus I^a II^æ q. 16 a. 4 ad 2

Virtus causæ existimatur secundum effectus per se; non autem secundum effectus per accidens I^a II^æ q. 20 a. 5 ad 1

Continet multos effectus secundum virtutem activam I^a II^æ q. 46 a. 1 co.

Aliquo modo in effectu manet I^a II^æ q. 46 a. 1 co.

Per causam judicatur de effectu; et per causam superiorem de causis inferioribus I^a II^æ q. 66 a. 5 co.; II^a II^æ q. 9 a. 2 co.

De causa per se et per accidens I^a II^æ q. 76 a. 1 co.; q. 85 a. 5 co.; q. 88 a. 3 co.; II^a II^æ q. 3 a. 1 ad 2; q. 4 a. 7 co.; q. 64 a. 8 co.; Suppl. q. 56 a. 4 ad 1; Gent. II c. 39; III c. 74

Convertit suos effectus ad suum finem I^a II^æ q. 109 a. 6 co.

Universalior causa effectum majorem producit II^a II^æ q. 24 a. 3 co.

Unius effectus una est causa II^a II^æ q. 34 a. 6 arg. 3

Aliquid est alterius causa perfecte vel imperfecte II^a II^æ q. 83 a. 1 co.

Nihil prohibet aliquid ulli ex contrariis causis per modum superabundantiæ et defectus II^a II^æ q. 89 a. 10 ad 3

Licet causas naturales adhibere ad proprios effectus II^a II^æ q. 96 a. 2 co.

Etiam causæ naturales deficiunt a suis effectibus propter superveniens impedimentum I^a II^æ q. 114 a. 7 ad 3

Unumquodque attribuitur magis ei quod est causa per se quam ei quod solam occasionem præstat II^a II^æ q. 156 a. 1 co.

Non intrat essentiam rei, sed disponit et perficit rem II^a II^æ q. 180 a. 2 ad 1

Nihil prohibet aliquid esse causam alicujus quantum ad aptitudinem et congruitatem, quo tamen remoto id non tollitur III^a q. 6 a. 1 ad 3

Quanto aliquid receptivum propinquius est causæ influenti, tanto magis participat de influenza ejus III^a q. 7 a. 1 co., a. 9 co.; Gent. III c. 64

Semper causa quæ est per se, potior est ea quæ est per aliud III^a q. 19 a. 3 co.

Contingit de qualibet causa activa quod ejus effectus recipitur in materia secundum modum materiæ III^a q. 79 a. 6 ad 1

Debet esse proportionata suo effectui Suppl. q. 36 a. 3 co.

Causæ quæ in futurum expectant effectus suos, impediuntur a suis effectibus dupliciter Suppl. q. 43 a. 3 ad 4

Causæ per accidens sunt infinitæ Suppl. q. 48 a. 2 co.; q. 50 a. 1 ad 8

Unumquodque nobilius invenitur in causa quam in effectu Gent. I c. 23

De causa æquivoca Gent. I c. 29

Suos effectus ad esse conduit Gent. II c. 6

Causæ causatis proportionales sunt Gent. II c. 16

Nihil potest esse sibi causa essendi Gent. II c. 47

In qualibet causa effectiva oportet esse similitudinem sui effectus Gent. II c. 98

Quanto causa fuerit universalior, tanto ad plura se extendit et efficacius producit Gent. II c. 98

Per effectum scitur causa multipliciter Gent. III c. 41, 49

Causalitas alicujus causæ et virtus ejus tanto magis cognoscitur quanto plures et maiores ejus effectus innovescunt Gent. III c. 49

Quod est per essentiam, est propria causa ejus quod est per participationem tale Gent. III c. 66

Natura causæ non cognoscitur per effectum nisi in quantum per ipsum cognoscitur virtus ejus Gent. III c. 69

Invenitur hoc communiter in causis producentibus aliquid quod curam habent eorum quæ producant Gent. III c. 75

Nihil causatur ex motu alicujus agentis nisi in quantum movet passum dum movetur Gent. III c. 84

Quidquid est in rebus, oportet quod vel sit causa vel causatum Gent. III c. 107

CAUSA PRIMA, cf. etiam AGENS PRIMUM — Sola est æterna I^a q. 16 a. 7 ad 3

Tunc potest impediri a suo effectu per defectum causæ secundæ quando non est universaliter prima I^a q. 19 a. 6 ad 3

Non excludit causas medias in quarum virtute est ut aliqui effectus producantur I^a q. 19 a. 7 ad 2

Vehementius influit quam causa secunda (De Causis) I^a q. 21 a. 4 co.; I^a II^æ q. 2 a. 6 arg. 2; III^a q. 6 a. 4 arg. 3

Non est distinctum quod est ex causa secunda et causa prima I^a q. 23 a. 5 co.

Virtus causæ primæ conjungit causam secundam effectui I^a q. 36 a. 3 ad 3

Id quod est primo substratum in omnibus, proprie pertinet ad causalitatem supremæ causæ I^a q. 65 a. 3 co.

Operatur tum in naturalibus causis, tum in voluntariis secundum earum proprietatem I^a q. 83 a. 1 ad 3; Gent. III c. 148

Est regula omnis justitiæ I^a q. 105 a. 6 ad 2

Est causa secundæ II^a II^æ q. 9 a. 2 co.

Dupliciter accipi potest II^a II^æ q. 45 a. 1 co.

Est finis ultimus et summum bonum II^a II^æ q. 46 a. 2 co.

Licet effectus dependeat a prima causa, causa tamen superexcedit effectum, nec dependet ab effectu III^a q. 66 a. 11 co.

Potest conservare rem in esse cessantibus causis secundis Suppl. q. 83 a. 3 co.

Est causæ primæ quæ per seipsam ab omnibus aliis distinguitur, intendere distinctionem omnium rerum Gent. I c. 50

Illud quod est primum simpliciter inter omnes causas, est causa propter seipsum tantum Gent. II c. 28

Est magis causa quam causa secunda Gent. III c. 17

CAUSA SECUNDA — Non potest aliquid producere, non præsupposito in re producta aliquo quod causatur a superiori causa I^a q. 65 a. 3 co.

Hoc ipsum quod causæ secundæ ordinantur ad determinatos effectus, est illis a Deo I^a q. 105 a. 1 ad 3

Ordo causarum secundarum Deo subijcitur I^a q. 105 a. 6 co.

Non movet nisi secundum quod movetur a primo movente I^a II^æ q. 1 a. 6 co.; q. 19 a. 4 co.

Ea quæ possunt fieri a causis secundis, non fiunt immediate a Deo nisi forte aliquando miraculose I^a II^æ q. 63 a. 3 arg. 1

Non est propter defectum divinæ potentiæ quod Deus mediantibus secundis causis agentibus operatur; sed est ad complementum ordinis et ut ejus bonitas multiplicitus diffundatur in res Suppl. q. 72 a. 2 ad 1

Quidquid est causatum secundum aliquam naturam, non potest esse prima causa illius naturæ; sed secunda et instrumentalis Gent. II c. 21

Oportet omnes causas inferiores agentes reduci in causas superiores sicut instrumentales in primarias Gent. II c. 21

Agit virtute causæ primæ Gent. II c. 62; III c. 67

CAUSA UNIVERSALIS — Potest aliquid fieri extra ordinem alicujus causæ particularis agentis; non autem extra ordinem alicujus causæ universalis sub qua omnes causæ particulares comprehenduntur I^a q. 19 a. 6 co.; q. 22 a. 2 ad 1; q. 23 a. 8 ad 3; q. 103 a. 7 co., ad 3; q. 106 a. 3 co.

Est generalis secundum virtutem ad omnes effectus II^a II^æ q. 58 a. 6 co.

Oportet causam communem singulis applicari III^a q. 39 a. 5 ad 3

Applicatur ad singulares effectus per aliquid speciale III^a q. 52 a. 1 ad 2, a. 8 ad 2; Gent. IV c. 55, 56

Sicut se habet causa particularis ad particularem effectum, ita se habet causa universalis ad universalem effectum Gent. III c. 68

Nihil quod est in aliquo genere, est universalis causa eorum quæ sunt in genere illo Gent. IV c. 7

CAUSA PARTICULARIS — Necessario præsupponit aliquid in sua actione I^a q. 45 a. 2 ad 1 In rebus naturalibus perfectis præter universales causas agentes sunt propriæ virtutes inditæ singulis rebus perfectis ab universalibus agentibus derivatæ I^a q. 79 a. 4 co. Movetur a causa universali I^a II^m q. 1 a. 2 ad 3 Non dat inclinationem universalem I^a II^m q. 9 a. 6 co. CAUSA PRINCIPALIS — Cf. AGENS CAUSA INSTRUMENTALIS, FORMALIS, MATERIALIS — Cf. INSTRUMENTUM, FORMA, MATERIA	CAUSALITAS DEI — Cf. DEUS CAUSATUM — Quidquid est in aliquo quod est præter essentiam ejus, oportet esse causatum I^a q. 3 a. 4 co.; Gent. I c. 22; II c. 15 Est hoc de ratione causati quod sit aliquo modo compositum I^a q. 3 a. 7 ad 1 Dicitur simile causæ, sed non e converso I^a q. 42 a. 1 ad 3 Si aliquid invenitur in aliquo per participationem, necesse est quod causetur ab eo cui essentialiter convenit I^a q. 44 a. 1 co.; a. 3 arg. 2	Omne quod acquirit esse ab alia causa, est causatum Gent. I c. 22 (...) COOPERARI, vide prius COOPERANS p. 318 c Cooperari dicitur aliquis alicui dupliciter I^a II^m q. 111 a. 2 ad 3 Illicitum est alicui cooperari ad malum faciendum sive consulendo, sive adjuvando, sive qualitercumque consentiendo II^a II^m q. 71 a. 3 co.
--	---	--

FINIS, vide prius p. 329 a

Divisio: IN GENERE, AD EA QUÆ SUNT AD FINEM, EA QUÆ SUNT AD FINEM, FINIS ULTIMUS, PROXIMUS, PARTICULARIS

IN GENERE – Finem oportet esse præcognitum hominibus I^a q. 1 a. 1 co.; q. 103 a. 1 ad 1; I^a II^æ q. 6 a. 1 co.

Videmus quod aliqua quæ cognitione carent, operantur propter finem I^a q. 2 a. 3 co.; q. 103 a. 1 co.

Est causa causarum I^a q. 5 a. 2 ad 1

Est in causando prius quam forma I^a q. 5 a. 2 ad 1, a. 4 co.

In fine non solum quiescunt quæ sunt in actu, sed ad ipsum ea moventur quæ in actu non sunt sed in potentia I^a q. 5 a. 2 ad 1

Habet rationem boni I^a q. 19 a. 1 ad 1; q. 49 a. 1 co.; I^a II^æ q. 72 a. 1 ad 1; q. 94 a. 2 co.; II^a II^æ q. 44 a. 1 co.

Finis cuiuslibet rei est ejus perfectio et bonum I^a q. 22 a. 3 arg. 2; Gent. I c. 1

Finis ad quem res creatæ ordinantur a Deo, est duplex I^a q. 23 a. 1 co.; q. 75 a. 7 ad 1

Est duplex: finis cuius et finis quo I^a q. 26 a. 3 ad 2; I^a II^æ q. 1 a. 8 co.; q. 2 a. 7 co.; q. 3 a. 1 co., a. 8 ad 2; q. 5 a. 2 co.; q. 11 a. 3 ad 3; q. 16 a. 3 co.; q. 34 a. 3 co.

Est prima causarum I^a q. 44 a. 4 arg. 4

Omne quod desideratur ut finis, est perfectio aliqua I^a q. 48 a. 1 ad 4

Vel est operatio, vel est aliquid ad quod per operationem pervenitur I^a q. 73 a. 1 co.; q. 103 a. 2 ad 2; I^a II^æ q. 13 a. 4 co.; q. 49 a. 3 co.; q. 56 a. 1 co.

Debet respondere principio I^a q. 75 a. 6 arg. 2; q. 90 a. 3 arg. 2, a. 4 arg. 3; q. 103 a. 2 co.; q. 104 a. 4 arg. 1; q. 118 a. 3 arg. 3; I^a II^æ q. 1 a. 8 arg. 1; q. 2 a. 5 ad 3; q. 5 a. 4 arg. 3; II^a II^æ q. 180 a. 7 ad 1; III^a q. 35 a. 6 arg. 2; Gent. II c. 87

Finis se habet in operativis sicut principium in speculativis (Arist.) I^a q. 60 a. 2 co.; q. 82 a. 1 co.; q. 83 a. 4 co.; I^a II^æ q. 1 a. 1 sed c.; q. 8 a. 2 co.; q. 9 a. 3 co.; q. 10 a. 1 co., a. 2 arg. 3; q. 13 a. 3 co.; q. 14 a. 2 co., a. 6 co.; q. 34 a. 4 ad 1; q. 54 a. 2 ad 3; q. 56 a. 3 co.; q. 57 a. 4 co.; q. 72 a. 5 co.; q. 78 a. 4 co.; q. 89 a. 3 co., a. 4 co.; q. 90 a. 1 co.; II^a II^æ q. 4 a. 7 co.; q. 23 a. 7 ad 2; q. 26 a. 1 ad 1; q. 44 a. 2 co.; q. 47 a. 6 co.; q. 56 a. 1 co.; q. 156 a. 3 ad 2; Suppl. q. 65 a. 1 co.; Gent. I c. 76, 80; IV c. 91, 95

Qualis unusquisque est, talis finis videtur ei (Arist.) I^a q. 83 a. 1 arg. 5, ad 5; I^a II^æ q. 9 a. 2 co.; q. 10 a. 3 arg. 2; q. 58 a. 5 co.; II^a II^æ q. 24 a. 11 co.; Gent. IV c. 95

Aliquid movetur vel operatur propter finem dupliciter I^a q. 103 a. 1 ad 1

In respectu ad finem tria considerari possunt I^a q. 108 a. 6 co.; I^a II^æ q. 12 a. 1 ad 4; q. 25 a. 2 co.

Consecuto jam fine non est necessarium tendere in finem I^a II^æ q. 108 a. 7 ad 1

Finis etsi sit postremus in executione, est tamen primus in intentione agentis I^a II^æ q. 1 a. 1 ad 1, a. 3 ad 2; q. 14 a. 5 co.; q. 18 a. 7 ad 2; q. 20 a. 1 ad 2; q. 25 a. 1 co., a. 2 co.; q. 84 a. 2 co.; q. 89 a. 6 ad 3; I^a II^æ q. 83 a. 9 ad 2; q. 123 a. 7 arg. 1; III^a q. 39 a. 3 arg. 4; Suppl. q. 49 a. 3 ad 1

Finem primo apprehendit intellectus quam voluntas, tamen motus ad finem incipit in voluntate I^a II^æ q. 3 a. 4 ad 3

Ad finem intelligibilem ordinatur homo partim quidem per intellectum, partim autem per voluntatem I^a II^æ q. 4 a. 3 co.

Est duplex cognitio finis I^a II^æ q. 6 a. 2 co.; q. 11 a. 2 co.; Suppl. q. 65 a. 1 co.

Etsi non sit de substantia actus, est tamen causa actus principalissima inquantum movet ad agendum I^a II^æ q. 7 a. 4 ad 2

Est bonum vel apparens bonum (Arist.) I^a II^æ q. 8 a. 1 co. Habetur perfecte vel imperfecte I^a II^æ q. 16 a. 4 co.

Proprie est objectum interioris actus voluntarii I^a II^æ q. 18 a. 6 co., ad 1; q. 54 a. 2 ad 3; q. 72 a. 1 ad 1; Gent. IV c. 19

Omnis finis a ratione deliberativa intentus pertinet ad bonum alicujus virtutis vel ad malum alicujus vitii I^a II^æ q. 18 a. 9 ad 3

Duplex est: ultimus et proximus I^a II^æ q. 21 a. 1 ad 2; I^a II^æ q. 23 a. 7 co.; q. 123 a. 7 co.

Est bonum desideratum et amatum unicuique I^a II^æ q. 28

a. 6 co.

Secundum quod est præsens, facit in seipso requiescere, secundum autem quod est absens, facit ad seipsum moveri I^a II^æ q. 30 a. 2 co.

Dicitur id propter quod aliquid est, sed etiam omne bonum compositive superveniens I^a II^æ q. 33 a. 4 co.

Finem contingit esse bonum et malum, quamvis nunquam sit finis nisi secundum quod est bonum quoad hunc I^a II^æ q. 34 a. 2 ad 2

Id habetur pro fine in quo voluntas quiescit I^a II^æ q. 34 a. 4 co.

Dijudicatur a nobis bene vel male, secundum dispositionem appetitus nostri I^a II^æ q. 58 a. 5 ad 2

Dicitur aliquis jam finem habere propter spem finis obtinendi I^a II^æ q. 69 a. 1 co.

Est primum principium in agendis I^a II^æ q. 90 a. 1 co.

Idem est per quod aliquid conservatur in fine, et per quod movetur ad finem I^a II^æ q. 93 a. 6 ad 3

Ejusdem est disponere ad finem et ad finem perducere I^a II^æ q. 98 a. 2 co.

Secundum ordinem agentium sive moventium est ordo finium I^a II^æ q. 109 a. 6 co.

Est potissimum in unoquoque (Arist.) I^a II^æ q. 113 a. 6 sed c.; II^a II^æ q. 47 a. 1 ad 3; q. 188 a. 1 co.; Suppl. q. 49 a. 3 arg. 1

Finis uniuscujusque rei est fructus ejus II^a II^æ q. 8 a. 8 sed c.

Ratio finis magis pertinet ad vim appetitivam quam intellectivam II^a II^æ q. 8 a. 8 ad 3

In genere causæ finalis invenitur principale et secundarium II^a II^æ q. 17 a. 4 co.

Secundum seipsum habet modum II^a II^æ q. 27 a. 6 co.

Est potior principio II^a II^æ q. 37 a. 2 ad 2

Quicumque avertitur a fine debito, necesse est quod aliquem finem indebitum sibi præstituat II^a II^æ q. 45 a. 1 ad 1

Fines recti humanæ vitæ sunt determinati II^a II^æ q. 47 a. 15 co.

Non oportet ad finem bonum falsis viis pervenire et simulatis, sed veris II^a II^æ q. 55 a. 3 ad 2

Est duplex: operis et operantis II^a II^æ q. 137 a. 1 ad 2; q. 141 a. 6 ad 1

Ex hoc aliquis finis redditur multum appetibilis, quod habet aliquam de conditionibus felicitatis II^a II^æ q. 148 a. 5 co.

Finis proprius uniuscujusque rei est ultima rei perfectio II^a II^æ q. 184 a. 1 co.

Propter se queritur II^a II^æ q. 188 a. 6 co.

Finis proprius alicujus rei semper est unus III^a q. 11 a. 2 ad 1

Impossibile est moveri ad finem et quiescere in fine secundum idem III^a q. 15 a. 10 ad 1

Dispositio non est finis, sed perfectio III^a q. 60 a. 2 ad 3

Non præcedit tempore sed solum in intentione agentis III^a q. 61 a. 3 ad 1

Super omnia placet Suppl. q. 3 a. 1 co.

Res non pervenit ad finem suum nisi per actum proprium Suppl. q. 42 a. 4 ad 3

Quod habet unum finem per se et principalem, potest habere plures secundarios per se et infinitos per accedens Suppl. q. 48 a. 2 ad 1

Semper principalior finis magis observandus est quam secundarius Suppl. q. 65 a. 2 co.

Quicumque finis creatus non potest actui tantam bonitatem præstare quantam finis increatus Suppl. q. 96 a. 6 ad 11

Movet agentem ad agendum Gent. I c. 37, 72

In causis finalibus non proceditur in infinitum Gent. I c. 38

Omne quod tendit determinate in aliquem finem, aut ipsum præstituit sibi finem, aut præstituit ei finis ab alio Gent. I c. 44

Finis et agens ad finem semper unius ordinis inveniuntur in rebus Gent. I c. 72

Est per se volitus et per quem alia fiunt volita Gent. I c. 74, 76

Causalitas finis in hoc consistit quod propter ipsum alia desiderantur Gent. I c. 75

Ad hoc quod aliquid directe in finem debitum ordinetur, requiritur cognitio ipsius finis quod solum intelligentis est Gent. II c. 23

In rebus naturalibus intentio finis competit agenti secundum suam formam Gent. II c. 30

Ex fine argumentum accipere possumus de rei duratione Gent. II c. 84

Est in quo quiescit appetitus agentis vel moventis et ejus quod movetur Gent. III c. 3

Etiā quæ cognitione carent possunt operari propter finem Gent. III c. 24

Quanto aliquid est fini propinquius, tanto majori desiderio tendit ad finem Gent. III c. 50

Quandocumque aliqua ordinantur ad aliquem finem, omnia dispositioni illius subjacent ad quem principaliter pertinet ille finis Gent. III c. 64

Est principium in operativis Gent. III c. 79

Illud quod est finis aliarum naturalium rerum, non potest esse secundum se malum Gent. III c. 126

Si finis fuerit eminentior, etiam si in actu aliquis se remissius habeat, erit ejus actus virtuosior Gent. III c. 138

Ubicumque est aliquis debitus ordo ad finem, oportet quod ordo ille ad finem ducat, recessus autem ab ordine finem excludat Gent. III c. 140

Unumquodque ordinatur in finem sibi convenientem secundum rationem suæ formæ Gent. III c. 150

Eorum quorum est unus finis, oportet aliquam unionem esse inquantum ordinantur ad finem Gent. III c. 151

Si multa sint ordinata ad unum finem, totus ordo eorum quousque pervenerint ad finem, est a primo agente dirigente in finem Gent. III c. 155

Est proportionatus agenti Gent. IV c. 78

FINIS AD EA QUÆ SUNT AD FINEM – In his quæ volumus propter finem, tota ratio movendi est finis I^a q. 19 a. 2 ad 2; I^a II^æ q. 12 a. 4 co., ad 2; q. 19 a. 10 co.; Gent. I c. 86

Sic se habet ad ea quæ sunt ad finem, sicut in intellectu principia ad conclusiones I^a q. 19 a. 5 co.

Nobilior est his quæ sunt ad finem (Arist.) I^a q. 50 a. 3 ad 3; q. 70 a. 2 arg. 4; I^a II^æ q. 61 a. 1 arg. 2; q. 66 a. 3 arg. 3; q. 111 a. 5 co.; II^a II^æ q. 88 a. 11 co.; q. 104 a. 3 co.; Suppl. q. 96 a. 1 ad 5; Gent. III c. 22, 27, 139

Comparatur ad id quod ordinatur ad finem, sicut forma ad materiam I^a II^æ q. 4 a. 4 co.

Non est idem finis et quod est ad finem I^a II^æ q. 100 a. 9 ad 2

Non diminuitur amor finis ex hoc quod aliquis inordinationem aliquam committit circa ea quæ sunt ad finem II^a II^æ q. 24 a. 10 co.

In ordine intentionis prius est quam ea quæ sunt ad finem II^a II^æ q. 83 a. 9 ad 2

Est regula eorum quæ sunt ad finem II^a II^æ q. 141 a. 6 co. Semper excellit id quod est ad finem II^a II^æ q. 152 a. 5 co.

In fine non adhibetur aliqua mensura, sed solum in his quæ sunt ad finem II^a II^æ q. 184 a. 3 co.

Præcedere intentione et interdum tempore sequi est ordo finis respectu eorum quæ sunt ad finem II^a II^æ q. 189 a. 1 ad 5

Comparatur ad illud quod propter finem desideratur, sicut ratio formalis ad objectum Gent. I c. 76

Proportionaliter respondet his quæ sunt ad finem Gent. III c. 58

EA QUÆ SUNT AD FINEM – Non ex necessitate volumus ea quæ sunt ad finem, volentes finem, nisi sint talia sine quibus finis esse non potest I^a q. 19 a. 3 co.; I^a II^æ q. 10 a. 2 ad 3

Quando id quod est ad finem, adæquat finem, non requiritur quod sit nisi unum tantum I^a q. 47 a. 1 ad 3; I^a II^æ q. 101 a. 3 ad 1

Non omne quod ordinatur ad finem, cessat adveniente fine I^a II^æ q. 4 a. 4 ad 3

Proportionantur fini I^a II^æ q. 7 a. 2 co.; q. 85 a. 6 sed c. 3; q. 96 a. 1 co.; q. 109 a. 5 co.; II^a II^æ q. 118 a. 1 co.; III^a q. 44 a. 3 co.; Suppl. q. 59 a. 2 co.; Gent. III c. 85, 147, 148

Id quod est ad finem, vel est actio vel res aliqua interveniente aliqua actione I^a II^æ q. 13 a. 4 co.

Sic se habent ad finem, sicut conclusio ad principium I^a II^æ q. 13 a. 5 co.; q. 14 a. 6 co.; q. 89 a. 4 co.

Non omne quod est ad finem, tale est ut sine eo finis haberi non possit, aut si tale sit, non semper sub tali ratione consideratur I^a II^æ q. 13 a. 6 ad 1

Inordinationes eorum quæ sunt ad finem, reparantur ex fine I^a II^m q. 88 a. 1 co.

Quod est ad finem, non habet rationem termini I^a II^m q. 88 a. 1 ad 4

Non ordinantur infallibiliter sub fine qui tenet summum locum I^a II^m q. 89 a. 3 co.

Uniuscujusque rei quæ est propter finem, necesse est quod forma determinetur secundum proportionem ad finem I^a II^m q. 95 a. 3 co.

Contingit ad unum finem multa esse necessaria vel expeditia I^a II^m q. 99 a. 1 co.

Quæcumque sunt præparatoria ad finem, cadunt sub scientia quæ est de fine I^a II^m q. 101 a. 1 ad 1

Secundum rationem finis dupliciter diversificari possunt I^a II^m q. 107 a. 1 co.

Habent modum ex eo quod sunt fini proportionata II^a II^m q. 27 a. 6 co.

Dispositio eorum quæ sunt ad finem, attenditur secundum rationem finis II^a II^m q. 33 a. 2 co.

Debent regulari secundum quod exigit ratio finis II^a II^m q. 33 a. 6 co.

Habet rationem boni ex ordine ad finem II^a II^m q. 33 a. 6 ad 3; q. 44 a. 2 ad 3; q. 81 a. 6 co.; Gent. III c. 133

Ratio formalis omnium quæ sunt ad finem, attenditur ex parte finis II^a II^m q. 47 a. 11 co.; cf. I^a II^m q. 102 a. 1 co., a. 2 co.

In rebus humanis non sunt determinata; sed multipliciter diversificantur secundum diversitatem personarum et negotiorum II^a II^m q. 47 a. 15 co.

Sunt iudicanda secundum quod competunt fini II^a II^m q. 87 a. 2 ad 3

In omnibus quæ sunt propter finem, bonum consistit in quadam mensura II^a II^m q. 118 a. 1 co.; Gent. III c. 133

Habet hoc ratio recta ut his quæ sunt ad finem, utatur aliquis secundum eam mensuram qua congruit fini II^a II^m q. 152 a. 2 co.

Quanto aliquid efficacius ordinatur ad finem, tanto melius est II^a II^m q. 152 a. 5 co.; Gent. III c. 139

Dignitas eorum quæ sunt ad finem, præcipue consideratur ex fine II^a II^m q. 174 a. 2 co.

Id quod ordinatur ad aliud sicut ad finem, præcipue in moralibus, trahitur in speciem ejus ad quod ordinatur II^a II^m q. 181 a. 2 co.

Quanto aliquid propinquius est fini, tanto melius est II^a II^m q. 186 a. 8 co.

Quod ordinatur ad finem, a fine necessitatem habet II^a II^m q. 187 a. 3 co.; Gent. II c. 31, 32

Distinguuntur ab ipso fine III^a q. 44 a. 3 ad 1

Derivantur a fine III^a q. 80 a. 2 ad 1

Ea quæ sunt propinquiora fini, magis cadunt sub ordine qui est ad finem Gent. III c. 90

Quandocumque sunt aliqua ordinata ad finem aliquem, si qua inter illa ad finem pertinere non possunt per seipsa, oportet ea ordinari ad illa quæ finem consequuntur, quæ propter se ordinantur in finem Gent. III c. 112

Oportet quod ea quæ sunt ad finem, modum accipiant secundum exigentiam finis Gent. III c. 133

In his quæ sunt ordinata ad finem, talis habitudo invenitur quod si finis est vel erit, necesse est ea quæ sunt ad finem, fore; si autem ea quæ sunt ad finem, non sunt, nec finis erit Gent. III c. 143

Quod in aliquem finem dirigitur, oportet quod habeat continuum ordinem in ipsum Gent. III c. 150

FINIS ULTIMUS – Est beatitudo I^a II^m q. 82 a. 1 co.

Est primum principium essendi I^a II^m q. 2 a. 5 ad 3

Id quod est secundum se in potentia existens, non potest habere rationem ultimi finis I^a II^m q. 2 a. 7 co.

Non potest consistere in vita activa I^a II^m q. 3 a. 5 co.

Est aliquod bonum (homini) extrinsecum, scilicet Deus I^a II^m q. 3 a. 5 ad 3; q. 21 a. 4 co.

Hoc modo se habet in appetibilibus sicut prima principia demonstrationum in intelligibilibus I^a II^m q. 10 a. 1 co.; q. 72 a. 5 co.; q. 89 a. 3 co.; II^a II^m q. 161 a. 4 ad 1

Ex necessitate movet voluntatem I^a II^m q. 10 a. 2 ad 3

Principium ordinis quo voluntas hominis subditur Deo, est ultimus finis I^a II^m q. 87 a. 3 co., a. 5 co.

Fini ultimo homo inhæret per caritatem I^a II^m q. 87 a. 3 co.; q. 89 a. 1 ad 3

Ab his quæ sunt ad finem, in infinitum differt I^a II^m q. 87 a. 5 ad 1

Primum principium in operativis est I^a II^m q. 90 a. 2 co.

Nihil potest esse propinquius fini ultimo quam quod immediate in finem ultimum introducit I^a II^m q. 106 a. 4 co.

Necesse est quod ad finem ultimum convertatur homo per motionem primi moventis I^a II^m q. 109 a. 6 co.

Oportet quod prius sit in intellectu quam in voluntate II^a II^m q. 4 a. 7 co.

Rectam æstimationem de ultimo fine non habet nisi ille, qui circa finem non errat, sed ei firmiter inhæret tanquam optimo II^a II^m q. 8 a. 5 co.

Principalis finis est II^a II^m q. 17 a. 4 co.

Ad unum finem ultimum quod est bene vivere totum, ordinantur diversi actus secundum quendam gradum II^a II^m q. 51 a. 2 ad 2

Ultimum finem oportet maxime immobilem esse II^a II^m q. 81 a. 8 co.

Ultimus finis hominis est bonum secundum rationem II^a II^m q. 145 a. 3 ad 3

Est qui intenditur a primo auctore vel motore Gent. I c. 1

Est a quo omnia rationem boni accipiunt Gent. I c. 40

Est principale volitum quod est causa volendi per seipsum Gent. I c. 74

Primo agenti respondet Gent. II c. 21

Est illud ad quod res pervenire nititur per suas operationes Gent. II c. 83

Finem ultimum unaquæque res per suam consequitur actionem quam oportet in finem dirigi ab eo qui principia rebus dedit per quæ agunt Gent. III c. 1

Ultimus finis hominis et cujuslibet intellectualis substantiæ felicitas sive beatitudo nominatur Gent. III c. 25

Est nobilissimum eorum quæ ad rem pertinent Gent. III c. 27

Unaquæque res cum pervenerit ad suum ultimum finem, quiescit Gent. III c. 60

Unumquodque intendens aliquem finem, magis curat de eo quod est propinquius fini ultimo Gent. III c. 64

Finis ultimus ad quem homo per auxilium divinæ gratiæ perducitur, est visio Dei per essentiam Gent. III c. 151

FINIS PROXIMUS – Non excludit finem ultimum I^a q. 65 a. 2 ad 2

Ipsa intentio finis proximi ordinatur ad finem ultimum I^a II^m q. 21 a. 1 ad 2

Fines proximi etsi infiniti sint numero, non tamen infiniti sunt specie I^a II^m q. 60 a. 1 ad 3

FINIS PARTICULARIS – Ordinatur ad finem communem I^a II^m q. 21 a. 2 ad 2

FORMA, FORMALIS, vide prius p. 329 b

Divisio: FORMA IN GENERE, CREATA, SUBSISTENS, RECEPTA, SUBSTANTIALIS, ACCIDENTALIS, ARTIFICIALIS, INTELLIGIBILIS, FORMALE, FORMATIO

IN GENERE – Etsi possit dici de habente formam quod habeat aliquid quod non est ipsum, tamen in ipsa forma nihil est alienum I^a q. 3 a. 7 co.

Formæ causalitas non se extendit nisi ad ea quæ sunt in actu I^a q. 5 a. 2 ad 1

Unumquodque est id quod est, per suam formam I^a q. 5 a. 5 co.

In ipsa forma non est potentia ad non esse I^a q. 9 a. 2 co.

Forma per quam quælibet res in propria specie constituitur, perfectio quædam est I^a q. 14 6 co.

Nominat principium actionis secundum quod habet inclinationem ad effectum I^a q. 14 a. 8 co.; cf. q. 76 a. 8 co.; q. 84 a. 3 co.; q. 85 a. 2 co.; q. 105 a. 5 co.; I^a II^m q. 109 a. 1 co.; II^a II^m q. 23 a. 2 co.; Suppl. q. 65 a. 1 co.; Gent. I c. 46, 48; II c. 59; III c. 73; IV c. 36

Forma alicujus rei præter ipsam existens ad duo esse potest I^a q. 15 a. 1 co.

Est principium motus I^a q. 18 a. 3 co.; Gent. III c. 23

Alietius modi esse habet quandoque forma in exemplari et in exemplato I^a q. 18 a. 4 ad 2

In formis sic est quod licet aliquid possit deficere ab aliqua forma particulari, tamen a forma universali nihil deficere potest I^a q. 19 a. 6 co.

Id quod assimilatur alicui, dicitur forma ejus inquantum habet formam illi similem I^a q. 35 a. 1 ad 2

De ratione formæ est quod sit in eo cujus est forma I^a q. 40 a. 1 co.

Formæ unius speciei non multiplicantur nisi secundum materiam I^a q. 41 a. 6 co.

Primus effectus formæ est esse; secundus effectus est

operatio I^a q. 42 a. 1 ad 1; I^a II^m q. 111 a. 2 co.; II^a II^m q. 179 a. 1 ad 1

Habet rationem boni I^a q. 48 a. 1 ad 1, a. 3 co.; Gent. III c. 7, 20

Est perfectio quædam I^a q. 48 a. 3 co.; q. 49 a. 3 ad 3; Gent. I c. 54

Per accessum ad terminum perfectum intenditur I^a q. 49 a. 3 ad 3

Nihil differt ad hoc quod forma sit principium actionis, quod ipsa forma sit alii inhærens, et quod sit per se subsistens I^a q. 56 a. 1 co.

Ipsum quod est actus, est forma I^a q. 66 1 co.; cf. q. 75 a. 5 co., a. 6 co.; q. 76 a. 7 co., ad 3; I^a II^m q. 10 a. 1 ad 2

Omne quod est totum forma et actus, est intellectum in actu I^a q. 66 a. 2 co.

Non oportet quod omnis differentia formæ faciat generis aut speciei diversitatem I^a q. 75 a. 3 ad 1; Gent. II c. 81

Est quo aliquid est I^a q. 76 a. 1 arg. 5

Est essendi principium I^a q. 76 a. 2 co.; I^a II^m q. 85 a. 6 co.; Gent. II c. 59

Non omnis totalitas proprie et per se convenit formis I^a q. 76 a. 8 co.

Est similitudo objecti actionis I^a q. 85 a. 2 co.

Secundum se nota est I^a q. 86 a. 2 ad 1

Forma imperfectior est propter perfectionem I^a q. 96 a. 1 co.

Est propter suam operationem I^a q. 105 a. 5 co.

Est et generalis et specialis I^a II^m q. 35 a. 4 co.

Perfectio formæ dupliciter potest considerari I^a II^m q. 52 a. 1 co.

Distinguuntur formæ ad invicem secundum diversa principia activa I^a II^m q. 54 a. 2 co.

Est principium agendi I^a II^m q. 55 a. 2 co.; Gent. II c. 49; III c. 2, 52

Ex necessitate producit operationem sibi convenientem I^a II^m q. 71 a. 4 co.

Uniuscujusque rei quæ est propter finem, necesse est quod forma determinetur secundum proportionem ad finem I^a II^m q. 95 a. 3 co.; III^a q. 7 a. 12 co., cf. ad 1; Gent. III c. 97

Efficacia formæ est secundum virtutem agentis qui inducit formam II^a II^m q. 23 a. 2 ad 3

Est effectus agentis III^a q. 5 a. 3 ad 2

A Deo sicut a primo agente dependet omnis actio formæ et substantialis et accidentalis III^a q. 77 a. 3 ad 2

Per modum universalem non invenitur nisi in intellectu Gent. I c. 44

Ex hoc sunt diversitates formarum quod divinam essentiam res diversimode imitantur Gent. I c. 50

Secundum id quod est, actus est Gent. II c. 30

Forma quæ non est ab ipso agente per formam, causat operationem cujus agens non est dominus Gent. II c. 47

Est in potentia antequam esse recipiat Gent. II c. 52

Quanto aliqua forma est nobilior et simplicior, tanto est majoris virtutis Gent. II c. 72

Aliquo modo potest dici habitus Gent. II c. 78

Est principium cognitionis rei quæ per eam fit actu Gent. II c. 98

Est secundum se bona Gent. III c. 20

Forma alicujus propria non fit alterius nisi eo agente Gent. III c. 52, 53

Forma secundum quam res est, est perfectio prima Gent. III c. 64

Forma per quam res ordinatur in aliquem finem, assimilatur quodammodo rem illam fini Gent. III c. 151

FORMA CREATA – Nulli formæ creatæ competere potest esse ipsum esse I^a q. 12 a. 2 co.

Est determinata I^a q. 12 a. 2 co.

Dicimus in rebus creatis formam quamcumque esse ejus cujus est forma I^a q. 39 a. 2 co., ad 4

In creaturis non invenitur una forma in pluribus suppositis nisi unitate ordinis I^a q. 39 a. 3 co.

Plato posuit formas rerum per se subsistere a materia separatas, quod videtur esse alienum a fide I^a q. 84 a. 5 co.

Unaquæque forma indita rebus creatis a Deo, habet efficaciam respectu alicujus actus determinati in quem potest secundum suam proprietatem I^a II^m q. 109 a. 1 co.

FORMA SUBSISTENS – In his in quibus ipsæ formæ per se individuuntur, oportet quod ipsæ formæ sint supposita subsistentia I^a q. 3 a. 2 ad 3, a. 3 co.

Subjectum esse non potest (Boetius) I^a q. 3 a. 6 sed c.; q. 13 a. 12 arg. 2; q. 29 a. 2 ad 5; q. 50 a. 2 arg. 2; q. 54 a. 3 arg. 2, ad 2; q. 77 a. 1 arg. 6, co., ad 6

Est infinita secundum quid I^a q. 7 a. 2 co.; q. 14 a. 1 co.; I^a II^æ q. 2 a. 6 co.

Non potest communicari nec re nec ratione, sed forte per similitudinem I^a q. 13 a. 9 co.

Non potest amittere esse I^a q. 50 a. 5 co.; q. 75 a. 6 co.

Non habet causam aliquam formalem sui esse et suæ unitatis, nec causam agentem per transmutationem materiæ de potentia in actum, sed habet causam producentem totam substantiam I^a q. 61 a. 1 ad 2; q. 75 a. 5 ad 3

Non potest intelligi quod aliqua forma separata sit nisi una unius speciei I^a q. 75 a. 7 co.

Est absoluta et intelligibilis I^a q. 110 a. 1 co.

Est intelligibilis actu et etiam intellectus III^a q. 75 a. 6 co.

Est per seipsam individua III^a q. 77 a. 2 co.

Habet esse completius et universalius quam forma quæ est in materia Gent. II c. 92

Licet non sit movens, est tamen principium motuum Gent. III c. 23

FORMA RECEPTA – Individuatur per materiam I^a q. 3 a. 2 ad 3

Est forma participata I^a q. 3 a. 8 co.

Finitur quodammodo per materiam, non autem perficitur I^a q. 7 a. 1 co.; q. 14 a. 1 co.; I^a II^æ q. 2 a. 6 co.; Suppl. q. 92 a. 1 ad 12

Dicitur invariabilis, subjicitur tamen variationi I^a q. 9 a. 2 ad 3; q. 16 a. 8 co.

Non dicitur ens quasi sit subjectum essendi, sed quia ea aliquid est I^a q. 9 a. 2 ad 3; q. 45 a. 4 co.; I^a II^æ q. 55 a. 4 ad 1; III^a q. 17 a. 2 co.; q. 35 a. 1 co.; Gent. III c. 69

Non est aliquid completum subsistens, sed magis quo aliquid est I^a q. 13 a. 1 ad 2; cf. q. 118 a. 1 co.

Communis est multis vel secundum rem, vel secundum rationem saltem I^a q. 13 a. 9 co.

Inquantum perficit materiam, quodammodo supra ipsam effunditur; inquantum vero habet esse, in seipsam redit I^a q. 14 a. 2 ad 1

Non advenit rei subsistenti sed dat esse actuale materiæ I^a q. 29 a. 2 ad 5

Formarum non est fieri neque creari, sed *concreata esse* I^a q. 45 a. 8 co., ad 1; a. 4 co.; q. 91 a. 2 co.; q. 110 a. 2 co.; Gent. II c. 18, 43; III c. 69

Rejicitur opinio ponentium formas non incipere per actionem naturæ sed prius in materia extitisse I^a q. 45 a. 8 co.; I^a II^æ q. 63 a. 1 co.

Subjectum privationis et formæ est unum et idem, scilicet ens in potentia I^a q. 48 a. 3 co.; cf. Gent. II c. 17

Formæ in materia sunt individuales formæ quas intellectus non comprehendit in quantum hujusmodi I^a q. 50 a. 2 co.

Inclinat suum subjectum secundum modum naturæ I^a q. 62 a. 3 ad 2

Imperfectio potentiæ substernitur perfectioni formæ et non tollitur potentia per formam, sed tollitur privatio quæ opponitur formæ I^a q. 62 a. 7 ad 1

Non habet esse, sed compositum habet esse per eam I^a q. 65 a. 4 co.; Gent. II c. 43; III c. 69

Ex forma oportet rationem accipere quare materia sit talis, et non e converso I^a q. 76 a. 5 co.

Per materiam determinatur ad aliquid unum I^a q. 84 a. 2 co.

Est finis generationis I^a q. 85 a. 3 ad 4

Recipitur in materia secundum materiæ capacitatem I^a q. 85 a. 7 co.; Gent. II c. 92

Differentia formæ quæ non provenit nisi ex diversa dispositione materiæ, non facit diversitatem secundum speciem, sed solum secundum numerum I^a q. 8 a. 7 ad 3

Dupliciter corrumpitur I^a q. 89 a. 5 co.; I^a II^æ q. 53 a. 1 co.; q. 85 a. 6 co.; Gent. II c. 79

Non est ens completum, sed aliquid entis I^a q. 104 a. 4 ad 3; q. 110 a. 2 co.

Ejusdem est imprimere formam et disponere ad formam et dare motum consequentem formam I^a q. 105 a. 2 co.

Est intra rem et tanto magis quanto consideratur ut prior et universalior I^a q. 105 a. 5 co.

Omnis forma corporalis est forma individuata per materiam et determinata ad hic et nunc I^a q. 110 a. 1 co.

Ejusdem rationis est quod aliqua forma possit fieri in alia materia, et quod possit propriam materiam deserere I^a q. 119 a. 1 co.

Forma secundum quod est recepta in materia, est posterior in via generationis quam materia, licet sit prior natura; sed secundum quod est in causa agente est omnibus modis prior I^a II^æ q. 20 a. 1 ad 3; q. 62 a. 4 co.; q. 83 a. 2 ad 3

Duobus modis potest contingere quod forma non participatur secundum magis et minus I^a II^æ q. 52 a. 1 co.; III^a q. 7 a. 12 co.; cf. Gent. II c. 19

Formæ receptæ in materia ab eodem agente non univo-co non sunt unius speciei, sed diversificantur secundum diversam proportionem materiæ ad recipiendum influxum agentis I^a II^æ q. 60 a. 1 co.

Requirat susceptibile dispositum I^a II^æ q. 109 a. 6 ad 3; cf. q. 112 a. 3 co.

Quod aliqua forma non subito imprimatur subjecto, contingit ex hoc quod subjectum non est dispositum, et agens indiget tempore ad hoc quod subjectum disponat I^a II^æ q. 113 a. 7 co.

Non excedit proportionem materiæ, sed sunt ejusdem generis II^a II^æ q. 24 a. 3 ad 2; cf. Gent. II c. 69

Distinctio in formis est duplex II^a II^æ q. 24 a. 5 co.

Terminus augmenti alicujus formæ potest præfigi tripliciter II^a II^æ q. 24 a. 7 co.

Est de ratione formæ quod sit in subjecto amissibiliter, quando non replet totam potentialitatem materiæ II^a II^æ q. 24 a. 11 co.

In unoquoque potior est quam materia II^a II^æ q. 137 a. 2 ad I; Gent. II c. 40

Forma generati est similitudo quædam formæ generantis II^a II^æ q. 171 a. 6 co.

Multiplicatur secundum divisionem materiæ III^a q. 3 a. 7 ad 1

Plures formæ ejusdem speciei non possunt simul inesse eidem subjecto III^a q. 35 a. 5 co.

Principaliter requiritur ad esse rei determinata forma quam determinata materia III^a q. 60 a. 7 co.

Non excludit privationem nisi informando subjectum III^a q. 62 a. 6 ad 3; q. 70 a. 4 co.

Forma completa est in subjecto secundum conditionem subjecti III^a q. 63 a. 5 ad 1

Forma quæ est terminus a quo, non convertitur in aliam formam, sed una forma succedit alteri in subjecto III^a q. 75 a. 3 ad 2

Formæ proprium est in materia vel subjecto esse III^a q. 75 a. 4 ad 1, 2, a. 6 co.

Si sit aliqua forma quæ recipiat magis aut minus, successive acquiritur subjecto III^a q. 75 a. 7 co.; cf. q. 89 a. 2 co.

Major est unio formæ ad materiam quam agentis ad patientem Suppl. q. 70 a. 3 sed c. 3

Forma mixtionis quæ est forma resultans ex qualitatibus simplicibus ad medium venientibus, non est forma substantialis corporis mixti, sed est accidens proprium et dispositio Suppl. q. 79 a. 1 ad 4

Ligat potentiam materiæ determinando ipsam ad unum, secundum quod dominatur super eam Suppl. q. 82 a. 1 ad 2

Formæ quæ de rebus subsistentibus non prædicantur sive in generali, sive in singulari acceptis, sunt formæ quæ non per se singulariter subsistunt in seipsis individuatae Gent. I c. 21

Forma in rebus invenitur quidem simplex sed imperfecta utpote non subsistens; habens autem formam invenitur quidem subsistens sed non simplex Gent. I c. 30; cf. c. 44

Formæ fiunt intellectæ in actu per abstractionem a materia Gent. I c. 44

Sine materia existere non potest Gent. I c. 51

Similitudo singularitatis formæ sensibilis non potest pervenire usque ad intellectum humanum Gent. I c. 65

Cuicumque inest aliqua forma, habet per illam formam habitudinem ad ea quæ sunt in rerum natura Gent. I c. 72

Determinat possibilitatem materiæ ad unum Gent. II c. 39

Est ex intentione agentis et non consequitur dispositionem materiæ sicut primam causam Gent. II c. 40, cf. c. 39

Non est per se subsistens sed ejus esse est inesse materiæ Gent. II c. 43

Materia et forma habent se ut potentia et actus Gent. II c. 83; IV c. 84

Non recipitur in corpore nisi ut individuata Gent. II c. 49

Perfecte in materia existens facit esse tale actu, si autem non facit aliquid esse tale, est imperfecte in illo Gent. II c. 50

Formæ rerum sensibilium perfectius esse habent in intellectu quam in rebus sensibilibus Gent. II c. 50

Forma et materia in eodem genere continentur Gent. II c. 56

Impossibile est unam formam esse nisi unius materiæ Gent. II c. 73

Omnis forma individuata per materiam cujus est actus, est forma materialis Gent. II c. 75

Non indiget aliquid in cujus natura est recipere formam aliquam, disponi ulterius ad formam illam, nisi forte sint in eo contrariæ dispositiones Gent. II c. 76

Formam et materiam semper oportet esse ad invicem proportionata et quasi naturaliter coaptata Gent. II c. 81, 83

Omnis forma quæ incipit esse per transmutationem materiæ, habet esse a materia dependens Gent. II c. 86

Omnis forma quæ educitur in esse per materiæ transmutationem, est formaeducta de potentia materiæ Gent. II c. 86

Est quasi terminus Gent. II c. 95

Subjectum formæ est ens in potentia Gent. III c. 11

Est actus materiæ Gent. III 20

Licet forma sit finis generationis, non tamen est finis jam generati Gent. III c. 26

Non oportet ut omne quod habet aliquam formam quasi participatam, recipiat eam immediate ab eo quod est essentialiter forma Gent. III c. 69

Formæ non subsistenti non competit proprie ut agat Gent. IV c. 13

FORMA SUBSTANTIALIS – Præsupponit quædam et quædam ad ipsam ex necessitate consequuntur I^a q. 5 a. 5 co.

Per formam unumquodque in specie constituitur I^a q. 5 a. 5 co.

Perfectio quædam est I^a q. 14 a. 6 co.

Est principium subsistendi I^a q. 29 a. 2 ad 5

Unius rei non est nisi una forma naturalis per quam res habet esse I^a q. 41 a. 2 co.; q. 52 a. 3 co.

Forma individualis in rebus creatis constituit personam generantem, non autem est quo generans generat I^a q. 41 a. 5 co.

Est nobilior quam forma accidentalis I^a q. 45 a. 1 ad 2

Formæ rerum sunt sicut numeri (Arist.) I^a q. 47 a. 2 co.; I^a II^æ q. 85 a. 4 co.; III^a q. 60 a. 8 arg. 2; Gent. I c. 54

In rebus corruptibilibus forma non perfecte completotentiam materiæ I^a q. 55 a. 1 co.

Tenet rem in esse postquam fuerit I^a q. 59 a. 2 co.

Nulla forma substantialis est per se sensibilis I^a q. 67 a. 3 co.

Impossibile est ut id quod est forma substantialis in uno, sit forma accidentalis in alio I^a q. 67 a. 3 co.

Potest recipi perfecte et imperfecte I^a q. 67 a. 3 ad 1; I^a II^æ q. 5 a. 6 ad 2; cf. III^a q. 13 a. 1 ad 3

Differt a forma accidentali I^a q. 76 a. 4 co.; q. 77 a. 1 ad 3

Forma perfectior virtute continet quidquid est inferiorum formarum I^a q. 76 a. 4 co., a. 6 ad 1; q. 118 a. 2 ad 2

Quantocumque perfecta sit, est tamen materiæ immedata I^a q. 76 a. 4 ad 3, a. 6 co., a. 7 co.; I^a II^æ q. 110 a. 1 ad 2; Gent. II c. 71

Impossibile est quod forma substantialis quæcumque recipiat magis et minus I^a q. 76 a. 4 ad 4; q. 77 a. 1 arg. 3; q. 118 a. 2 ad 2; I^a II^æ q. 52 a. 1 co.; III^a q. 75 a. 7 co.

Si consideratur ut actus, habet magnam distantiam a materia quæ est ens in potentia tantum I^a q. 76 a. 7 ad 3

Non solum est perfectio totius sed cujuslibet partis I^a q. 76 a. 8 co.

Est primum actionis principium sed non proximum I^a q. 77 a. 1 ad 4

Secundum se est nobis ignota et innotescit per accidentia I^a q. 77 a. 1 ad 7

Forma substantialis et accidentalis partim conveniunt et partim differunt I^a q. 77 a. 6 co.

In his quæ cognitionem participant, altiori modo inveni-

tur quam in his quæ cognitione carent I^a q. 80 a. 1 co.
 Quidquid est causa formæ, est causa rei constitutæ per ipsam I^a II^m q. 43 a. 1 co.
 Est finis et cuius causa fit aliquid I^a II^m q. 49 a. 2 co.
 Prout disponenda est ad operationem I^a II^m q. 49 a. 4 ad 1
 Causa formalis cujuslibet rei accipitur ex ejus genere et differentia I^a II^m q. 55 a. 4 co.
 Statim cum materia est disposita per alterationem præcedentem, acquiritur materiæ I^a II^m q. 113 a. 7 co.
 Esse completivum speciei pertinet ad dignitatem formæ III^a q. 2 a. 2 ad 2
 Non constituit speciem, nisi per hoc quod sit actus materiæ III^a q. 2 a. 5 co.
 Actu dat speciem III^a q. 6 a. 4 ad 2
 Vel est ipsa natura rei, vel est constituens ipsam rei naturam III^a q. 13 a. 1 co.
 Dat rei speciem III^a q. 72 a. 4 co.
 Determinatio cujuslibet rei in esse actuali est per ejus formam III^a q. 75 a. 4 co.
 Est principium proprietatum compositi Suppl. a. 70 a. 1 co.
 Forma inducenda per generationem non est contraria primæ materiæ, licet sit contraria formæ abjiciendæ Gent. II c. 30
 Forma manente oportet rem esse; per formam enim substantia fit proprium susceptivum ejus quod est esse Gent. II c. 55
 Facit ens completum in genere substantiæ Gent. II c. 58
 Forma per quam aliquid habet speciem, est actus primus Gent. II c. 59
 Ad hoc quod aliquid sit forma substantialis alterius, duo requiruntur Gent. II c. 68
 Formæ naturales recipiuntur in materia prima Gent. II c. 76
 Non accidentaliter materiæ primæ unitur, sed essentialiter Gent. II c. 81
 Unicuique formæ naturale est propriæ materiæ uniri Gent. II c. 83
 Quanto aliqua forma est nobilior et magis distans a forma elementi, tanto oportet esse plures formas intermedias quibus gradatim ad formam ultimam veniatur Gent. II c. 89
 Non est formæ substantialis propria actio disponere materiam Gent. III c. 69
 Nihil aliud est quam divina similitudo participata in re-

bus Gent. III c. 97
 Forma rei naturalis est ejus natura Gent. IV c. 35
 Est essentielle principium Gent. IV c. 35
 Est operationis principium Gent. IV c. 36
 Forma materiæ adveniens speciem constituit Gent. IV c. 37
 Est principium speciei Gent. IV c. 63
 De differentia inter animam et alias formas Gent. IV c. 81
 Non sunt diversæ formæ substantiales in uno et eodem Gent. IV c. 81
 De differentia inter formam quæ dicitur totius et formam partis Gent. IV c. 81; cf. Suppl. q. 79 a. 2 ad 2

FORMA ACCIDENTALIS – Non dat esse simpliciter, sed esse tale I^a q. 76 a. 4 co.
 Sic se habet forma accidentalis activa ad formam substantialem agentis, sicut se habet potentia animæ ad animam I^a q. 77 a. 1 ad 3
 Hoc ipsum quod forma accidentalis est actionis principium, habet a forma substantiali I^a q. 77 a. 1 ad 4; Gent. III c. 69
 Forma substantialis et accidentalis partim conveniunt, et partim differunt I^a q. 77 a. 6 co.
 Formarum accidentalium variatio non facit diversitatem in numero Suppl. q. 79 a. 1 ad 4, a. 3 sed c. 2
 Maximam partem confert ad cognoscendum quod quid est Suppl. q. 79 a. 2 ad 3
 Non formæ accidentales proprie operantur, sed magis habens eas pro suo arbitrio voluntatis Gent. IV c. 18

FORMA ARTIFICIALIS – Forma artificiati est in instrumentis artis secundum quendam decursum ab agente in patiens I^a q. 43 a. 6 ad 4
 Forma artis quæ est in mente artificis, potest dici intelligibile verbum ipsius I^a q. 74 a. 3 ad 1
 Procedit ex conceptione artificis, et cum nihil aliud sit quam compositio, ordo et figura, non potest habere naturalem virtutem ad agendum II^a II^m q. 96 a. 2 ad 2
 Compositio, ordo vel figura non est forma substantialis, sed accidentalis III^a q. 2 a. 1 co.
 Forma domus exterius constitutæ assimilatur verbo mentali artificis secundum speciem formæ, non autem secundum intelligibilitatem III^a q. 23 a. 3 co.
 Est similitudo ultimi effectus in quem fertur intentio artificis III^a q. 78 a. 2 co.
 Constituitur in genere substantiæ per suam materiam

Suppl. q. 79 a. 1 ad 4
 Forma artis est species formæ quæ est in materia quæ est finis artificis Gent. I c. 72
 In rebus quæ per intellectum aguntur, forma quæ in rebus factis producitur, provenit a forma simili quæ est in intellectu Gent. II c. 42
 Formam artis artifex concipit et excogitat et per eam operatur Gent. II c. 47
 Formæ artis non consequuntur actionem artis, sed solum similitudinem formalem Gent. II c. 76
 Forma artis quæ fit in materia, ab ea procedit quæ est in mente artificis Gent. III c. 76

FORMA INTELLIGIBILIS – Unitur intellectui secundum aliquod esse quo informat ipsum intellectum et facit ipsum in actu I^a q. 12 a. 2 ad 3
 Per illam formam intelligibilem specificatur intellectualis operatio quæ facit intellectum in actu I^a q. 14 a. 5 ad 3
 Non nominat principium actionis secundum quod est tantum in intelligente, nisi adjungatur ei inclinatio ad effectum, quæ est per voluntatem I^a q. 14 a. 8 co.; Gent. I c. 72
 Formæ cognoscibilem dicuntur esse in cognoscente I^a q. 15 a. 1 co.
 Esse formæ in imaginatione est medium inter esse formæ quæ est in materia, et esse formæ quæ est in intellectu per abstractionem a materia et a conditionibus materialibus I^a q. 55 a. 2 ad 2
 Formæ intellectæ in actu fiunt unum cum intellectu actu intelligente Gent. I c. 44
 Forma apprehensa est principium movens secundum quod apprehenditur sub ratione boni vel convenientis Gent. II c. 48
 Formæ rerum sunt intelligibiles actu, prout sunt immateriales, universales et per consequens incorruptibiles Gent. II c. 79
 Omnis forma separata a materia est intellecta in actu Gent. II c. 82
 Forma intellectus inquantum est intellectus, est intelligibile Gent. III c. 42

FORMALE – Potius est eo quod est materiale II^a II^m q. 9 a. 2 ad 3; q. 98 a. 1 ad 3

FORMATIO – Formatio totius creaturæ est per Verbum Dei I^a q. 74 a. 3 ad 1; cf. q. 65 a. 4 co.

|

|

INSTRUMENTUM

Divisio: INSTRUMENTUM IN SE, CONIUNCTUM ET SEPARATUM, ANIMATUM ET INANIMATUM, RELATUM AD PRINCIPALE AGENS, AD ACTIONEM, AD EFFECTUM, VIRTUS INSTRUMENTALIS

IN SE – Ratio instrumenti est quod sit movens motum I^a q. 110 a. 2 arg. 3; III^a q. 34 a. 1 ad 3; Suppl. q. 54 a. 1 ad 1; Gent. II c. 21
Etsi sit principium actus, non tamen est in ipso agere vel non agere II^a II^{ae} q. 23 a. 2 co.
Non propter se quæritur sed propter finem II^a II^{ae} q. 188 a. 7 ad 1
Hoc proprie dicitur instrumentum per quod aliquis operatur III^a q. 62 1 co.
Non solum est causa sed quodammodo effectus III^a q. 62 a. 1 ad 1
Ratio instrumenti consistit in hoc quod ab alio moveatur, non autem in hoc quod ipsum se moveat III^a q. 63 a. 5 ad 2
Accidit instrumento, inquantum est instrumentum, quantumcumque formam vel virtutem habeat, præter id quod exigitur ad rationem instrumenti III^a q. 64 a. 5 co.
Ex hoc constituitur agens instrumentale quod est applicatum a principali agente ad effectum aliquem inducendum Suppl. q. 19 a. 4 co.

CONIUNCTUM ET SEPARATUM – Non omne quod assumitur ut instrumentum, pertinet ad hypostasim assumentis; nihil tamen prohibet illud quod assumitur ad unitatem hypostasis, se habere ut instrumentum III^a q. 2 a. 6 ad 4
Est duplex instrumentum III^a q. 62 a. 5 co.; Gent. IV c. 41
Potest instrumentum coniunctum quanto fuerit fortius, tanto magis virtutem suam instrumento separato tribuere III^a q. 64 a. 4 co.
Potest aliquis operari per instrumentum separatum quantum ad corporis unionem, dummodo sit coniunctum per quandam motionem III^a q. 64 a. 5 ad 2

ANIMATUM ET INANIMATUM – Instrumentum cuius non est agere sed solum agi, non perficiendum est per habitum I^a II^{ae} q. 68 a. 3 ad 2; III^a q. 7 a. 1 ad 3
Proprium est instrumenti quod moveatur a principali agente, diversimode tamen secundum proprietatem naturæ ipsius III^a q. 18 a. 1 ad 2
Instrumentum inanimatum non habet aliquam intentionem respectu effectus; sed requiritur intentio instrumenti animati qua se subiciat principali agenti III^a q. 64 a. 8 ad 1; Gent. III c. 24

RELATUM AD PRINCIPALE AGENS – Est propter actionem principalis agentis I^a q. 91 a. 3 co.; I^a II^{ae} q. 2 a. 5 co.; Gent. III c. 112, 129
Agens principale et instrumentale sunt quasi una causa I^a II^{ae} q. 14 a. 3 ad 4
Actus moventis primi formaliter se habet ad actum instrumenti I^a II^{ae} q. 17 a. 4 co.
Non movetur ab artifice nisi per contactum aut per aliquam aliam unionem I^a II^{ae} q. 68 a. 4 ad 3
Non est inconveniens si instrumentum sit imperfectius principali agente II^a II^{ae} q. 123 a. 10 ad 2
Nihil prohibet quod res viva operetur per instrumentum mortuum II^a II^{ae} q. 178 a. 2 ad 2; III^a q. 64 a. 5 ad 2
Inter instrumentum et principale agens non exigitur similitudo secundum convenientiam in forma, sed secundum proportionem instrumenti ad effectum Suppl. q. 19 a. 4 ad 1
Id quod movet instrumentaliter, non potest movere nisi sit aliquid quod principaliter moveat Gent. I c. 13
Artifex applicat instrumentum ad proprium effectum cui tamen non dat formam per quam agit instrumentum, nec conservat, sed dat ei solum motum Gent. III c. 70,

89

Oportet instrumentum proportionatum esse principali agenti Gent. IV c. 33, 56, 74

Talis debet esse dispositio instrumenti ut competat principali agenti Gent. IV c. 73

RELATUM AD ACTIONEM – Non agit ex virtute suæ formæ, sed ex virtute principalis agentis I^a q. 18 a. 3 co.; q. 70 a. 3 ad 3; I^a II^{ae} q. 112 a. 1 ad 1; I^a II^{ae} q. 172 a. 2 ad 3; III^a q. 64 a. 5 co.; Gent. IV c. 7, 56

Instrumento competit sola executio actionis I^a q. 18 a. 3 co.

Non participat actionem causæ superioris, nisi inquantum per aliquid sibi proprium dispositive operatur ad effectum principalis agentis I^a q. 45 a. 5 co.; III^a q. 62 a. 1 ad 2; Suppl. q. 70 a. 3 co.; Gent. II c. 21

Si sit unum principale agens et duo instrumenta, dici poterit unum agens simpliciter, sed plures actiones; si instrumentum sit unum et principales agentes diversi, dicentur quidem plures agentes, sed una actio; si vero agens principale sit unum et instrumentum unum, dicetur unum agens et una actio I^a q. 76 a. 2 co.

Ab alio movetur et ejus actio ad aliud ordinatur I^a q. 112 a. 1 co.

Motio instrumenti cessat, effectu jam producto in esse I^a q. 118 a. 1 ad 4

Actio proprie non attribuitur instrumento, sed principali agenti I^a II^{ae} q. 16 a. 1 co.; III^a q. 13 a. 3 co.; q. 15 a. 9 ad 1; Suppl. q. 71 a. 3 co.; Gent. III c. 67

Non sequitur perfecta actio alicujus agentis per instrumentum, si instrumentum non sit bene dispositum, quantumcumque principale agens sit perfectum I^a II^{ae} q. 58 a. 3 ad 2; q. 65 a. 3 ad 1

Operatio alicujus effectus non attribuitur mobili sed moventi I^a II^{ae} q. 111 a. 2 co.

Eadem actio est ejus quod agitur et movetur, et ejus quod aget et movet II^a II^{ae} q. 90 a. 3 co.

Operatio instrumenti attribuitur principali agenti II^a II^{ae} q. 172 a. 2 ad 3

Actio ejus quod movetur ab alio, est duplex III^a q. 19 a. 1 co., ad 2, a. 2 co.; q. 62 a. 1 ad 2

Non operatur nisi inquantum est motum a principali agente III^a q. 62 a. 4 co.; Suppl. q. 18 a. 4 co.

Actio attribuitur instrumento sicut immediate agenti; attribuitur autem principali agenti sicut in cuius virtute instrumentum agit III^a q. 66 a. 5 ad 1

Quanto operatio est potior, tanto principale agens indiget potioribus instrumentis III^a q. 71 a. 4 co.

Instrumentaliter aliquid potest agere ultra suam speciem III^a q. 77 a. 3 ad 3; q. 79 a. 2 ad 3; Gent. III c. 103

Actio instrumenti magis manifestat virtutem moventis quam virtutem instrumenti Suppl. q. 74 a. 3 ad 2

Non sequitur quod quando deficit operatio, frustra sit instrumentum Suppl. q. 80 a. 1 ad 1

Quando agens principale est perfectum et non est defectus in instrumento, nulla actio procedit ab instrumento nisi secundum dispositionem principalis agentis Suppl. q. 82 a. 1 ad 3

Non solum agit in virtute propria et per modum proprium, sed etiam in virtute principalis agentis et secundum quod est regulatum ab eo Suppl. q. 97 a. 5 ad 3
Nunquam adhibetur nisi ad causandum aliquid per viam motus Gent. II c. 21

Actio principalis agentis quandoque pertingit ad aliquid in operato ad quod non pertingit actio instrumenti Gent. II c. 89

Causa actionis magis est illud cuius virtute agitur, quam illud quod agit Gent. III c. 67

Non movet nisi inquantum per motum participat aliquid de virtute principalis agentis Gent. III c. 78

Illud non potest fieri per aliquod instrumentum ad quod

nullo modo se extendit actio instrumenti Gent. III c. 87
Talis instrumenti materia et forma esse debet ut sit competens actioni quam intendit principale agens Gent. III c. 100

Non disponit ad perfectionem inducendam a principali agente, nisi secundum quod agit ex virtute principalis agentis Gent. III c. 149

Movetur ab agente ad aliquid efficiendum Gent. IV c. 74

RELATUM AD EFFECTUM – In effectibus aliquid invenitur ex virtute principalium agentium quod non potest esse per virtutem instrumenti, et hoc est id quod est principalius in effectu I^a q. 110 a. 2 arg. 3; Suppl. q. 96 a. 1 ad 3

Non oportet quod aliquid sit principalius in causa instrumentali quam in effectu, sed solum in causa principali I^a II^{ae} q. 83 a. 1 ad 2; II^a II^{ae} q. 165 a. 2 ad 1

Licet virtus principalis agentis non determinatur ad hoc instrumentum determinate, tamen ex quo per hoc instrumentum operatur, instrumentum illud est causa effectus III^a q. 56 a. 1 ad 2

Principale agens utitur diversis instrumentis ad diversos effectus secundum congruentiam operum III^a q. 65 a. 1 ad 1

Agens instrumentale non inducit in effectum similitudinem suam, sed similitudinem principalis agentis Suppl. q. 19 a. 4 co.; Gent. III c. 69; IV c. 77

Inter instrumentum et effectum non exigitur similitudo secundum convenientiam in forma, sed secundum proportionem instrumenti ad effectum Suppl. q. 19 a. 4 ad 1

Sicut participatio formæ quæ est inducenda in effectum, non facit instrumentum, ita nec subtractio talis formæ tollit usum instrumenti Suppl. q. 19 a. 5 co.

Adhibetur propter convenientiam ejus cum causato Gent. II c. 21

Effectus respondens actioni propriæ instrumenti est prior in via generationis quam effectus respondens principali agenti Gent. II c. 21

Effectus magis proprie attribuitur principali agenti quam instrumento Gent. II c. 89; III c. 24, 149

Idem effectus totus attribuitur instrumento et principali agenti etiam totus secundum alium modum Gent. III c. 70

Nullum instrumentum secundum virtutem propriæ formæ perducere potest ad ultimam perfectionem; secundum propriam virtutem aliquam dispositionem facere potest ad ultimam perfectionem Gent. III c. 147

VIRTUS INSTRUMENTALIS – A principali agente derivatur quædam vis motiva ad instrumentum I^a q. 118 a. 1 co.

Virtus instrumentalis est fluens et incompleta in esse naturæ III^a q. 62 a. 3 co., a. 4 co.

Virtus instrumentalis non est proprie loquendo in aliquo genere, sed reducitur ad genus et speciem virtutis perfectæ III^a q. 62 a. 4 ad 2; q. 63 a. 2 co.

Virtus instrumentalis acquiritur instrumento ex hoc ipso quod movetur ab agente principali III^a q. 62 a. 4 ad 3

Eadem vis principalis agentis instrumentaliter invenitur in omnibus instrumentis ordinatis ad effectum prout sunt quodam ordine unum III^a q. 62 a. 4 ad 4; q. 82 a. 1 ad 1

Instrumentum habet virtutem a principali agente III^a q. 64 a. 2 co.; cf. q. 63 a. 5 ad 1

Instrumentum virtutem instrumentalem acquirit dupliciter III^a q. 72 a. 3 ad 2; Suppl. q. 29 a. 5 ad 1

Virtus aliquid agendi est in instrumento et in per se agente non eodem modo; sed in per se agente perfectius Suppl. q. 19 a. 2 co.; Gent. II c. 50; IV c. 81

Instrumentum aliquid participat de virtute principalis agentis Gent. IV c. 74

J

|

|

K

|

|

|

|

MARIA

MARIA MATER DEI — Cf. VIRGO BEATA

Maria quæ dicitur Jacobi et Joseph mater, non intelligitur esse mater Domini, sed uxor Alphæi III^a q. 28 a. 3 ad 6

Non est Mariæ Magdalenæ in confusionem quod peccata sua publice in Ecclesia recitantur Suppl. q. 87 a. 2 ad 3

(…)

MATERIA, MATERIALE, *vide prius* p. 339 c

Divisio: IN GENERE, PRIMA, MATERIALE

MATERIA: IN GENERE — Est id quod est in potentia I^a q. 3 a. 2 co., a. 8 co. *bis*; q. 4 a. 1 co.; q. 7 a. 3 ad 4; q. 14 a. 11 arg. 3; q. 76 a. 7 ad 3; I^a II^a q. 55 a. 2 co.; Gent. I c. 65, 71; II c. 16, 30, 43; III c. 20

Materia individualis cum accidentibus omnibus indubitantibus ipsam non cadit in definitione speciei I^a q. 3 a. 3 co.

Cum causa efficienti non incidit in idem numero I^a q. 3 a. 8 co.

Materia et forma sunt primæ partes compositorum I^a q. 3 a. 8 co.

Est imperfecta I^a q. 4 a. 2 co.

Perficitur per formam per quam finitur I^a q. 7 a. 1 co.

Secundum quod est sub una forma substantiali, remanet in potentia ad multas formas accidentales I^a q. 7 a. 2 co.

Materia inferiorum corporum potest esse cum privatione formæ substantialis; in corporibus vero cælestibus materia non compatitur secum privationem formæ I^a q. 9 a. 2 co

Similitudinem quandam retinet divini esse I^a q. 14 a. 11 ad 3

Habet quidem ideam in Deo, non tamen aliam ab idea compositi I^a q. 15 a. 3 ad 3

De ratione rerum naturalium est I^a q. 18 a. 4 ad 3

Est principium substandi I^a q. 29 a. 2 ad 5

Nihil est sua materia I^a q. 39 a. 2 ad 5

Per formam contrahitur ad determinatam speciem I^a q. 44 a. 2 co.; Gent. II c. 16

Est potentia passiva I^a q. 46 a. 1 ad 1; I^a II^a q. 10 a. 1 ad 2

Est ingenta I^a q. 46 a. 1 ad 3

Est propter formam I^a q. 47 a. 1 co., a. 2 co.; q. 65 a. 2 co.; q. 70 a. 3 co.; q. 76 a. 5 co.; q. 84 a. 4 co.; q. 85 a. 3 ad 4; q. 89 a. 1 co.; q. 91 a. 3 co.; q. 96 a. 1 co.; q. 105 a. 5 co.; I^a II^a q. 2 a. 5 co.; Gent. II c. 22, 89; III c. 75, 129

Est ens actu per formam I^a q. 50 a. 5 co.; Gent. IV c. 81

Potentia materiæ est ad ipsum esse substantiale I^a q. 54 a. 3 ad 3

Appetit esse antequam illud habeat I^a q. 59 a. 2 co.

Invenitur communior quam forma I^a q. 65 a. 3 co.

Soli Deo ad nutum obedit tanquam propriæ causæ I^a q. 65 a. 4 co.; Gent. IV c. 63

Materia est pars speciei in rebus naturalibus, non quidem materia signata, sed materia communis I^a q. 75 a. 4 co.

Secundum hoc acquirit esse in actu quod acquirit formam; secundum hoc autem accedit in ea corruptio quod separatur forma ab ea I^a q. 75 a. 6 co.; cf. q. 76 a. 6 co.; Gent. IV c. 81

In materia considerantur diversi gradus perfectionis I^a q. 76 a. 4 ad 3

Sine dimensionibus divisibilis esse non potest I^a q. 76 a. 4 ad 4

In materia duplex conditio invenitur I^a q. 76 a. 5 ad 1; I^a II^a q. 85 a. 6 co.

Est in potentia ad omnes actus ordine quodam I^a q. 76 a. 6 co.

Præintelligitur perfecta secundum esse ante intellectum corporeitatis I^a q. 76 a. 6 ad 1

Materia jam intellecta sub corporeitate et dimensionibus potest intelligi ut distincta in diversas partes I^a q. 76 a. 6 ad 2

Est communis et individualis I^a q. 85 a. 1 ad 2

Materia sensibilis dicitur materia corporalis secundum quod subiacet qualitatibus sensibilibus; materia intelligibilis dicitur substantia secundum quod subiacet

quantitati I^a q. 85 a. 1 ad 2; III^a q. 77 a. 2 ad 4

Sine forma ignota est I^a q. 86 a. 2 ad 1

Est ex qua aliquid fit I^a q. 92 a. 2 ad 2

In se considerata e^t omnino intransmutabilis I^a q. 92 a. 3 ad 1; q. 104 a. 4 co.

Impossibile est virtutem activam quæ est in materia, extendere suam actionem ad producendum immaterialem effectum I^a q. 118 a. 2 co.

Non potest aliqua materia multiplicari nisi vel per rarefactionem vel per conversionem alterius rei vel per creationem materiæ I^a q. 119 a. 1 co.

Secundum naturam non extenditur nisi usque ad certam quantitatem I^a q. 119 a. 1 co.

Non consequitur formam nisi secundum quod movetur ab agente I^a II^a q. 1 a. 2 co.

Non potest consequi formam nisi sit debito modo disposita ad ipsam I^a II^a q. 4 a. 4 co.; q. 5 a. 7 co.; Gent. III c. 143

Idem est esse formæ et materiæ et hoc est esse compositi I^a II^a q. 4 a. 5 ad 2

Alia est materia ex qua, alia materia circa quam I^a II^a q. 18 a. 2 ad 2; q. 55 a. 4 co.

Proportionatur formæ I^a II^a q. 37 a. 4 co.; Suppl. q. 92 a. 1 ad 6; Gent. IV c. 33

Potentia ad esse sensibile convenit materiæ corporali I^a II^a q. 50 a. 4 ad 2

Determinatur ad unam formam per unum agens I^a II^a q. 54 a. 1 co.

Materia patientis se habet ad agens dupliciter I^a II^a q. 60 a. 1 co.

Ordine generationis est prior forma in uno et eodem I^a II^a q. 62 a. 4 co.

Remanet eadem numero substantia materiæ remota forma I^a II^a q. 67 a. 5 co.

Proportionaliter attribuitur tali formæ secundum distributionem universalis agentis I^a II^a q. 85 a. 6 co.

Quanto virtus agentis fuerit fortior, tanto materia citius disponitur I^a II^a q. 113 a. 7 co.

Non potest agere in virtute formæ antequam forma adveniat I^a II^a q. 2 a. 9 ad 1

Simul dum aliqua materia fit propria alicujus formæ, recipit illam formam III^a q. 6 a. 4 co.

Non est contra naturam materiæ quod præexistat naturæ speciei III^a q. 6 a. 4 ad 2

Non est possibile quod materia agat ad sui formationem III^a q. 32 a. 4 co.; cf. Gent. III c. 149

In omnibus habentibus materiam ratio determinationis materiæ sumitur ex ordine ad finem III^a q. 74 a. 2 co.

Cujuslibet rei naturalis materia accipit determinatam quantitatem secundum comparisonem ad formam determinatam III^a q. 74 a. 2 ad 1

Sine forma esse non potest III^a q. 75 a. 3 co.; Gent. II c. 33

Primum subjectum est materia III^a q. a. 77 2 co.

Remota privatione a materia quæ manet, perfectione adveniente formatur materia illa Suppl. q. I a. 3 ad 2

Non est inconveniens materiam informari aliqua forma de novo qua prius non informabatur Suppl. q. 1 a. 3 ad 2

In causis pure materialibus quanto materia est prior, tanto imperfectior Suppl. q. 29 a. 6 ad 2

Quamvis in genere causæ finalis usus materiæ sanctificationis sit potior quam sanctificatio materiæ, tamen in genere causæ efficientis sanctificatio materiæ est potior Suppl. q. 31 a. 3 ad 2

Eadem materia ad corpus reparandum reducitur, quæ prius materia ejus fuit Suppl. q. 79 a. 1 ad 3

Diversitas materiæ facit diversitatem in numero Suppl. q. 79 a. 3 ad 2; q. 83 a. 2 co.

Non potest subjici uni contrariorum sine hoc quod tollatur dominium alterius super ipsam vel saltem diminuat Suppl. q. 82 a. 1 co.

Nunquam fit forma Suppl. q. 82 a. 3 co.

Potentia materiæ est proportionata potentie agentis naturalis Suppl. q. 92 a. 3 ad 11

Cognosci perfecte non potest nisi cognoscatur ad quæ ejus potentia se extendat Gent. I c. 71

Comparatur ad agens sicut recipiens actionem quæ ab ipso est Gent. II c. 16

Diversarum rerum diversæ sunt materiæ Gent. II c. 16

Quando materia iam perfecte disposita est ad formam,

eam recipit in instanti Gent. II c. 19

Causam habere non potest nisi id quod creando agit Gent. II c. 20, cf. c. 22

Subjectum privationis et formæ est materia Gent. II c. 33

Est principium et causa rerum casualium Gent. II c. 39

Non recipit aliquam formam de novo nisi per motum vel mutationem Gent. II c. 50

Quamvis sit unum esse formæ et materiæ, non tamen oportet quod materia semper adæquet esse formæ Gent. II c. 68

Formam et materiam in eodem genere contineri non sic verum est quasi utrumque sit species unius generis, sed quia sunt principia ejusdem speciei Gent. II c. 69

Unicuique formæ aptatur secundum suam congruentiam Gent. II c. 72

Materiæ est appetere formam et non e converso Gent. II c. 83

Materia secundum quod est in potentia ad formam, tempore est prior forma Gent. II c. 89

Suæ formæ configuratur Gent. II c. 89

Intentio et appetitus materiæ non est ad privationem, sed ad formam Gent. III c. 4

Materia cum sit potentia ad omnes formas, omnes quidem nata est habere, nulla tamen est ei debita Gent. III c. 6

Est quodammodo causa formæ et quodammodo e converso Gent. III c. 14

Materiæ inest naturalis appetitus ad formam naturalem Gent. III c. 23

Est principium patiendi Gent. III c. 52

Est in potentia ad plures formas Gent. III c. 86

Materia corporalis in actu aliquem perfectum non reducit a sola virtute universali agente, sed oportet esse aliquod agens proprium; in actu autem minus perfectum potest reduci Gent. III c. 102

Per formam fit hoc aliquid actu Gent. IV c. 81

MATERIA PRIMA — Intrat compositionem rerum I^a q. 3 a. 8 arg. 3, cf. ad 3

Participat bonum, non autem participat ens I^a q. 5 a. 2 ad 1, a. 3 ad 3; Gent. III c. 20

Sicut non est ens nisi in potentia, ita nec bonum nisi in potentia I^a q. 5 a. 3 ad 3

Magis est aliquid concretum quam creatum I^a q. 7 a. 2 ad 3; q. 84 a. 3 ad 2

Etiam secundum potentiam non est infinita simpliciter, sed secundum quid I^a q. 7 a. 2 ad 3; cf. tamen Gent. I c. 43

Est primum subjectum motus I^a q. 10 a. 6 co.

Esse naturale non est materiæ primæ quæ est in potentia, nisi secundum quod est reducta in actu per formam I^a q. 14 a. 2 ad 3; Gent. II c. 98

Recte dici potest esse una I^a q. 16 a. 7 ad 2

Est ingenta et incorruptibilis I^a q. 16 a. 8 arg. 2; Gent. II c. 55

Est in se uniformis I^a q. 23 a. 5 ad 3

Est ens in potentia simpliciter I^a q. 48 a. 3 co.

Est subjectum formæ substantialis et privationis oppositæ I^a q. 48 a. 3 co.

Recipit formas individuales I^a q. 75 a. 5 ad 1

Potentia materiæ non est aliud quam ejus essentia I^a q. 77 a. 1 ad 2

Sub una forma existens est in potentia ad alias I^a q. 84 a. 3 ad 2; Gent. II c. 98

Se habet in genere rerum sensibilibus ut ens in potentia tantum I^a q. 87 a. 1 co.; q. 115 a. 1 ad 4; Gent. II c. 43, 96; III c. 69

Est potentia pura I^a q. 115 a. 1 ad 2

Non sufficit ad agendum I^a q. 115 a. 3 ad 2

Non potest causari ab aliquo particulari agente I^a II^a q. 9 a. 6 co.

Est in potentia ad omnes formas I^a II^a q. 9 a. 6 co.; q. 50 a. 6 co.; Gent. II c. 44; IV c. 89

Manet una sub diversis formis Suppl. q. 92 a. 1 ad 10

Aliquo modo est Gent. II c. 16

Non potest procedere in esse nisi per creationem Gent. II c. 42

Non potest præfuisse per seipsam ante omnia corpora formata Gent. II c. 43

Potentia passiva materiæ non perfecte reduceretur in actu si ex materia fieret unum tantum eorum ad

quæ materia est in potentia Gent. II c. 45
 Quod materia prima non remanet actu post formam nisi secundum actum alterius formæ, ex hoc contingit quod materia est potentia ens Gent. II c. 81
 Est infimum in ordine rerum sensibilibus Gent. II c. 96
 In suam perfectionem tendit per hoc quod acquirit in actu formam quam prius habebat in potentia, licet et aliam habere desinat quam prius actu habebat Gent. III c. 22
 Est in potentia primo ad formam elementi; sub forma vero elementi existens est in potentiam ad formam mixti etc. Gent. III c. 22
 Per suum motum appetit successive in actum diversarum formarum exire quæ sibi propter earum diversitatem simul inesse non possunt Gent. III c. 39
 Materiæ primæ est pati tantum et non agere Gent. III c. 69
 Sine forma esse non potest Gent. IV c. 63

MATERIALE — Non est possibile quod aliquid materiale immutetur seipsum, sed unum immutatur ab alio I^a q. 87 a. 3 ad 3
 Potest accipi ab intellectu immaterialiter III^a q. 10 a. 3 ad 1

(...)

MEDIATOR, MEDIUM, vide prius p. 340 b
MEDIATOR — Christus fuit mediator ad coniungendum nos Deo Gent. IV c. 55

MEDIUM — Comparatum ad unum extremum videtur alterum extremum I^a q. 50 a. 1 ad 1; q. 108 a. 5 ad 4.
Est in quod prius venit quod continue mutatur, quam in quod mutatur ultimum (Arist.) I^a q. 53 a. 2 co.; cf. III^a q. 6 a. 3 arg. 1; Gent. II c.19
 De extremo ad extremum non pervenitur nisi per medium I^a q. 55 a. 2 ad 2; II^a II^æ q. 33 a. 8 co.; III^a q. 57 a. 4 arg. 2
 Omnium mediorum motus vel est ad cælum vel ad terram I^a q. 74 a. 3 ad 2
 Est quodammodo in potentia ad extrema I^a q. 91 a. 1 ad 3
 Est ejusdem generis cum extremis I^a II^æ q. 59 a. 1 arg. 1; II^a II^æ q. 1 a. 2 sed c.; III^a q. 11 a. 5 co.
 In naturalibus idem est medium inter contraria I^a II^æ q. 60 a. 4 co.
 Differt eadem ratione ab utroque extremorum II^a II^æ q. 19 a. 8 arg. 3
 Differt specie ab extremo II^a II^æ q. 103 a. 4 arg. 2
 Media virtute continentur in extremis II^a II^æ q. 179 a. 2 ad 2
 Dicitur respectu principii et finis III^a q. 6 a. 1 co.
Utriusque naturam sapit (Arist.) III^a q. 39 a. 2 arg. 2

MEDIUM COGNITIONIS — Medium sub quo aliquid videtur non tollit immediatam visionem illius rei I^a q. 12 a. 5 ad 2
 Potest contingere quod medium et id ad quod per medium pervenitur, ad diversos habitus pertineant I^a q. 79 a. 9 co.
 Est duplex I^a q. 94 a. 1 ad 3
 Diversa media sunt sicut diversa principia activa secundum quæ habitus scientiarum diversificantur I^a II^æ q. 54 a. 2 ad 2
 Diversificat gradus cognitionis II^a II^æ q. 174 a. 3 sed c.
 Medium in visione corporali et intellectuali invenitur triplex Suppl. q. 92 a. 1 ad 15

MEDIUM VIRTUTIS — In passionibus accipitur medium virtutis per hoc quod attingitur ratio recta II^a II^æ q. 17 a. 1 ad 1
 Medium accipitur in regulatis et mensuratis secundum quod regula vel mensura attingitur II^a II^æ q. 17 a. 5 ad 2
 Per superabundantiam et defectum corrumpitur II^a II^æ q. 119 a. 2 co.
 Non est inconveniens secundum diversa esse plures excessus unius medii II^a II^æ q. 131 2 ad 1
 Non accipitur secundum quantitatem, sed secundum rationem rectam II^a II^æ q. 147 a. 1 ad 2; q. 152 a. 2 ad 2; q. 153 a. 2 ad 2; q. 186 a. 3 ad 3; Gent. III c. 134, 136
 Secundum prudentiam accipitur Suppl. q. 12 a. 2 ad 3

REDEMPTIO, vide prius p. 356 b

Mysterium redemptionis humani generis completum fuit in passione Christi I^a II^{ae} q. 103 a. 3 ad 2
In fide redemptionis humanæ implicite continetur et incarnatio Christi et ejus passio et omnia hujusmodi II^a

II^{ae} q. I a. 7 co.
Passio Christi inquantum per eam liberamur a servitute culpæ, agit per modum redemptionis III^a q. 48 a. 6 ad 3
Oportet ponere quod quilibet personaliter redemptione Christi indigeat, non solum ratione naturæ Suppl. q. 78

a. 1 ad 3
Per redemptionem humani generis non solum homines Christus reparavit, sed universaliter totam creaturam Suppl. q. 90 a. 1 co.

SATISFACERE, SATISFACTIO, *vide prius p. 358 c*

SATISFACERE – Ille qui peccavit, tenetur satisfacere II^a II^{ae} q. 62 a. 6 sed c.; Gent. III c. 158

Homo purus satisfacere non poterat pro toto humano genere; Deus autem satisfacere non debebat III^a q. 1 a. 2 co.; q. 46 a. 1 ad 3; Gent. IV c. 52, 54

Unus pro alio satisfacere potest III^a q. 14 a. 1 co., ad 1; q. 50 a. 1 co.; Suppl. q. 71 a. 1 ad 2, a. 9 ad 1, a. 12 co.; Gent. III c. 158; IV c. 55 ad 20

Ex hoc quod homo satisfacit pro peccato quod non commisit, non incurrit mendacium Suppl. q. 6 a. 4 ad 4

SATISFACTIO – Pœna satisfactoria simpliciter est voluntaria, secundum quid autem involuntaria I^a II^{ae} q. 87 a. 6 co.; cf. App. S. q. 1 a. 4 co.

Aliqua satisfactio potest dici sufficiens dupliciter III^a q. 1 a. 2 ad 2

Non esset efficax nisi ex caritate procederet III^a q. 14 a. 1 ad 1

Deus si voluisset absque omni satisfactione hominem a peccato liberare, contra iustitiam non fecisset III^a q. 46 a. 2 ad 3

Pretium quoddam dicitur quo quis se vel alium redimit a peccato et pœna III^a q. 48 a. 4 co.

Passio Christi secundum quod consideratur in ipsa carne Christi, agit per modum satisfactionis, in quantum per eam liberamur a reatu pœnæ III^a q. 48 a. 6 ad 3

Baptizatis nulla pœna satisfactoria imponitur; pœnitentibus vero aliqua III^a q. 49 a. 3 ad 2; Gent. IV c. 59

In satisfactione magis attenditur affectus offerentis quam quantitas oblationis III^a q. 79 a. 5 co.

Attenditur secundum pœnam taxatam quæ pro peccatis injungi debet Suppl. q. 4 a. 1 ad 5

Pœna quam anima in purgatorio sustinet, non potest

proprie dici satisfactio, sed largo modo Suppl. q. 4 a. 3 ad 3

Non sufficeret ad expiandam pœnam peccati ex quantitate pœnæ quæ in satisfactione imponitur, sed sufficit in quantum est pars sacramenti Suppl. q. 6 a. 1 ad 4

Jam incipit esse a ministro et a pœnitente Suppl. q. 8 a. 2 ad 1

Pro iudicio sacerdotis cui fit confessio, taxatur Suppl. q. 10 a. 1 co.

Quamvis indulgentiæ multum valeant ad remissionem pœnæ, tamen alia opera satisfactionis sunt magis meritoria respectu præmii essentialis, quod in infinitum melius est quam dimissio pœnæ temporalis Suppl. q. 25 a. 2 ad 2

Proprie ad remissionem pœnæ ordinatur Suppl. q. 71 a. 12 co.

VIRGO BEATA – Ex hoc quod est Mater Dei, habet quandam dignitatem infinitam ex bono infinito quod est Deus I^a q. 25 a. 6 ad 4
 Creditur esse confirmata in iustitia ex privilegio speciali I^a q. 100 a. 2 co.
 Purgatio praeveniens in beata Virgine non requirebatur ad auferendum transfusionem originalis peccati, sed quia oportebat ut Mater Dei maxima puritate niteret I^a II^{ae} q. 81 a. 5 ad 3
 In beata Virgine primo apparuit illuminatio Solis, idest Christi, per copiam gratiae I^a II^{ae} q. 103 a. 3 ad 4
 Sine corruptione concepti et sine dolore peperit II^a II^{ae} q. 164 a. 2 ad 3; cf. III^a q. 35 a. 6 co.; Suppl. q. 83 a. 3 sed c. 1
 Aliquo modo dicitur meruisse portare Dominum Jesum Christum III^a q. 2 a. 11 ad 3
 Dicitur gratia plena non ex parte ipsius gratiae, sed per comparisonem ad ipsam III^a q. 7 a. 10 ad 1
 Caro Virginis concepta fuit in originali peccato III^a q. 14 a. 3 ad 1; q. 31 a. 7 sed c., a. 8 ad 2
 Corpus beatæ Virginis fuit in Adam et in aliis Patribus secundum rationem seminalem III^a q. 31 a. 6 ad 2
 Conceptio Christi attribuitur beatæ Virgini non tanquam principio activo, sed quia ministravit materiam conceptui et in ejus utero est conceptio celebrata III^a q. 33 a. 4 ad 2; cf. q. 77 a. 1 co.
 Aureolam proprie habet Suppl. q. 96 a. 5 ad 2
 In beata Virgine gratia omnino concupiscentiæ corruptionem vicit App. S. q. I a. 6 co.
 Est Mater Dei secundum carnem Gent. IV c. 34

(...)

VITA, VIVERE, vide prius p. 369 a

Divisio: VITA, VITA HOMINIS, ACTIVE, ÆTERNA, CIVILIS, CONTEMPLATIVA, SPIRITUALIS, LUXURIOSA, VIVERE

VITA – Est perfectior quam sapientia, si considerentur secundum quod distinguuntur ratione; sed sapiens est perfectior quam vivens tantum I^a q. 4 a. 2 ad 3; cf. q. 65 a. 3 co.; I^a II^{ae} q. 2 a. 5 ad 2
 Non videtur oculo corporali sicut per se visibile, sed sicut sensibile per accidens I^a q. 12 a. 3 ad 2
 In interiori quodam motu consistit I^a q. 45 a. 6 ad 2
 Non hoc modo se habet ad vivere sicut essentia ad esse, sed sicut cursus ad currere, quamvis quandoque pro essentia ponatur I^a q. 54 a. 1 ad 2
 Diversus gradus vitæ qui in diversis viventibus invenitur, ex modo loquendi Scripturæ colligi potest (Bas.) I^a q. 72 ad 1
 Maxime manifestatur duplici opere I^a q. 75 a. 1 co.
 Manifestatur secundum diversas operationes in diversis gradibus viventium I^a q. 76 a. 1 co.
 Opera vitæ non possunt esse a principio extrinseco I^a q. 118 a. 2 ad 2
 Est ex unione animæ et corporis I^a II^{ae} q. 17 a. 9 ad 2
 Maxime amatur I^a II^{ae} q. 35 a. 6 ad 1
 Opera vitæ semper etsi sint ab aliquo principio intrinseco, tamen ad ea potest cooperari aliquod exterius agens I^a II^{ae} q. 80 a. 2 ad 1
 Vitam percipimus in operibus vitæ I^a II^{ae} q. 112 a. 5 ad 1
 Duplex est principium vitæ corporalis III^a q. 2 a. 5 ad 3
 Est aliquid de essentia corporis viventis III^a q. 50 a. 5 co.
 Res viva per mortem perdit operationem vitæ III^a q. 89 a. 4 co.
 Ubi invenitur altior operatio viventis, ibi invenitur altior species vitæ Gent. II c. 59
 Operationes vitæ non proveniunt a principio activo extrinseco, sed ab intranea virtute Gent. II c. 89
 Omnium moventium corruptibilitatem mater per excellentiam contrarietatis corrumpitur Gent. II c. 90
 Vita naturæ corporis est per animam Gent. IV c. 17
 Maxime in motu manifestatur Gent. IV c. 20
 Vitæ corporali et naturali tria sunt per se necessaria et quantum per accidens Gent. IV c. 58
 Corporalis vita materiali alimento indiget quantum ad duo Gent. IV c. 61

VITA HOMINIS – Consistit in quadam motione quæ a corde in cetera membra diffunditur I^a II^{ae} q. 37 a. 4 co.
 Maximum in his quæ ad hominem pertinent, est vita a

qua omnia alia dependent I^a II^{ae} q. 66 a. 4 co.
 Conservatur dupliciter I^a II^{ae} q. 105 a. 4 co.
 Vita naturalis hominis non recipit magis et minus I^a II^{ae} q. 112 a. 4 ad 3
 Ad divinam fruitionem ordinatur et dirigitur secundum quandam participationem divinæ naturæ II^a II^{ae} q. 19 a. 7 co.
 Duplex est II^a II^{ae} q. 23 a. 1 ad 1; Gent. I c. 92
 Consistit in agendis, nam vita speculativa est supra hominem II^a II^{ae} q. 51 a. 1 co.
 Est quoddam donum divinitus attributum et ejus potestati subiectum qui occidit et vivere facit II^a II^{ae} q. 64 a. 5 co.
 Plus tenetur homo vitæ suæ providere quam vitæ alienæ II^a II^{ae} q. 64 a. 7 co.
 Totius hominis vita non ordinatur ad aliquod proprium ipsius hominis, sed ad ipsam potius omnia quæ sunt hominis, ordinantur II^a II^{ae} q. 65 a. 1 ad 2
 Corporalem vitam virtuosus amat non solum in quantum est quoddam bonum naturale, sed etiam in quantum est necessaria ad opera virtutum II^a II^{ae} q. 123 a. 8 co.
 Quandiu homini remanet vita corporalis, nondum opere se ostendit temporalia cuncta despiciere II^a II^{ae} q. 124 a. 4 co.
 Diversitas vitarum accipitur secundum diversos actus qui conveniunt homini secundum seipsum II^a II^{ae} q. 183 a. 3 ad 2
 Non aliter homo potest totam vitam Deo exhibere nisi per voti obligationem II^a II^{ae} q. 186 a. 6 ad 2
 Aliquis dicitur plus habere vitam quia habet eam secundum omnes effectus vel opera vitæ III^a q. 7 a. 9 co.
 Vita Christi fuit tantæ dignitatis quod de ejus amissione, etiam ad horam, magis esset dolendum quam de amissione alterius hominis per quantumcumque tempus III^a q. 46 a. 6 ad 4
 Licet per mortem vita hominis temporalis terminetur secundum se, remanet tamen ex futuris secundum quid dependens III^a q. 59 a. 5 co.
 In vita corporali aliquis dupliciter perficitur et in utroque casu denuo dupliciter III^a q. 65 a. 1 co.; cf. q. 72 a. 1 co.; q. 73 a. 1 co.; Gent. IV c. 58
 Ad finem vitæ tota vita ordinatur Suppl. q. 99 a. 1 co.
 Hæc vita quædam ira Dei est Suppl. q. 99 a. 3 ad 4
 Vita secundum rationem est vivere secundum virtutem Gent. III c. 63
 Necessitas humanæ vitæ multa requirit quæ per unum solum parari non possunt Gent. III c. 122
 Non solum indiget corporalibus sed magis spiritualibus Gent. III c. 134

VITA ACTIVA – A vita contemplativa distinguitur I^a q. 18 a. 2 ad 2; I^a II^{ae} q. 3 a. 2 ad 1; II^a II^{ae} q. 171 Introd.
 Circa multa occupatur I^a II^{ae} q. 3 a. 2 ad 4
 In his quæ pertinent ad activam vitam, etiam alia animalia cum homine aliquantulum communicant, licet imperfecte I^a II^{ae} q. 3 a. 5 co.
 In patria opera activæ vitæ non erunt materia donorum I^a II^{ae} q. 68 a. 6 ad 3
 In his consistit præcipue quæ proximis exhibemus vel sub ratione debiti, vel sub ratione spontanei beneficii I^a II^{ae} q. 69 a. 3 co.
 Effectus vitæ activæ quibus homo disponitur ad contemplativam vitam, ponuntur tanquam merita I^a II^{ae} q. 69 3 co.
 In his quæ ad activam vitam pertinent, cognitio non quaeritur propter seipsam, sed propter operationem I^a II^{ae} q. 69 a. 3 ad 2
 Ea quæ sunt vitæ activæ, ordinantur ad ea quæ sunt vitæ contemplativæ II^a II^{ae} q. 152 a. 2 co.
 Inter opera vitæ activæ principaliora sunt illa quæ ordinantur directe ad salutem animarum II^a II^{ae} q. 188 a. 5 co.
 In usum corporalium bonorum consistit Gent. I c. 92
 Omnes occupationes activæ vitæ cessabunt Gent. IV c. 83

VITA ÆTERNA – Consistit in visione divinæ essentiae I^a q. 12 a. 4 sed c., a. 6 sed c.
 Cognoscere Deum est vita æterna, vita quasi per quandam similitudinem sumpta I^a q. 18 a. 2 ad 2; cf. I^a II^{ae} q. 3 a. 2 ad 1

In vita æterna unusquisque gaudebit de bonis tam a se quam ab aliis factis I^a q. 23 a. 6 ad 1
 Vita æterna consequenda est principalis necessitas gratiæ I^a q. 95 a. 4 ad 1
 In manifesta Dei cognitione consistit I^a II^{ae} q. 114 a. 4 sed c.
 In Dei fruitione consistit I^a II^{ae} q. 114 a. 4 co.; II^a II^{ae} q. 17 a. 2 co.; III^a q. 7 a. 10 ad 2
 Tota vita beata consistit in ordinatione mentis ad Deum II^a II^{ae} q. 26 a. 13 co.
 Nullus pervenit ad vitam æternam nisi absolutus ab omni culpa et reatu pœnæ III^a q. 68 a. 2 ad 2
 Ad præmium vitæ æternæ nobis creationis bona non sufficerent, nisi redemptionis beneficium adderetur Suppl. q. 90 a. 1 co.
 Omnis homo usum liberi arbitrii habens proportionatus est ad vitam æternam consequendam App. S. q. 2 a. 2 co.
 Non debetur hominibus ex principiis naturæ App. S. q. 2 a. 2 co.

VITA CIVILIS – Non importat actum singularem hujus vel illius, sed ea quæ ad communicationem civilem pertinent Suppl. q. 44 a. 3 ad 3
 Ad quietem ab exterioribus perturbationibus ordinatur regimen vitæ civilis Gent. III c. 37

VITA CONTEMPLATIVA – A vita activa aliquo modo distinguitur I^a q. 18 a. 2 ad 2; I^a II^{ae} q. 3 a. 2 ad 1; II^a II^{ae} q. 171 Introd.
 Non finitur simul cum vita corporis I^a q. 20 a. 4 ad 3
 Versatur circa unum, idest veritatis contemplationem I^a II^{ae} q. 3 a. 2 ad 4
 In vita contemplativa homo communicat cum Deo et angelis I^a II^{ae} q. 3 a. 5 co.
 Ea quæ ad contemplativam vitam pertinent, vel sunt ipsa beatitudo finalis vel aliqua inchoatio ejus I^a II^{ae} q. 69 a. 3 co.
 Bona vitæ contemplativæ sunt potiora bonis vitæ activæ II^a II^{ae} q. 152 a. 2 co., a. 4 co.
 Bonum animæ secundum vitam contemplativam est cogitare ea quæ sunt Dei II^a II^{ae} q. 152 a. 4 co.
 Simpliciter et absolute loquendo est potior quam activa II^a II^{ae} q. 185 a. 2 ad 1
 Ad dilectionem Dei directe pertinet vita contemplativa quæ soli Deo vivere desiderat II^a II^{ae} q. 188 a. 2 co.
 Etiam in hoc perfectior est quod paucioribus indiget Gent. III c. 133
 Occupatio contemplativæ vitæ in resurgentibus remanebit Gent. IV c. 83

VITA SPIRITUALIS – Datur per aquam baptismi I^a q. 74 a. 3 ad 4
 Vita spiritualis corporis inchoat in Christo I^a q. 95 a. 1 ad 1
 Homo potest vitam gratiæ magis vel minus habere I^a II^{ae} q. 112 a. 4 ad 3
 Vita justitiæ est per fidem II^a II^{ae} q. 12 a. 1 ad 2
 In perfectione spiritualis vitæ principium esse videtur ut tendens ad perfectam spiritualium bonorum participationem, terrena bona contemnat II^a II^{ae} q. 19 a. 12 ad 1
 Finis spiritualis vitæ est ut homo uniat Deo II^a II^{ae} q. 44 a. 1 co.
 Conformitatem aliquam habet ad vitam corporalem III^a q. 65 a. 1 co.; cf. q. 72 a. 1 co.; q. 73 a. 1 co.
 Vitæ spiritualis ratio ex duobus sumi potest secundum similitudinem vitæ naturalis Gent. III c. 139
 Vita justitiæ ipsius animæ est per Deum Gent. IV c. 17

VITA LUXURIOSA, VOLUPTUOSA – Quidam dicuntur agere vitam luxuriosam, vita quasi per quandam similitudinem sumpta I^a q. 18 a. 2 ad 2; I^a II^{ae} q. 3 a. 2 ad 1
 In duobus consistit I^a II^{ae} q. 69 a. 3 co.

VIVERE – Corpus vivum non vivit in quantum est corpus, sed per aliquid aliud nobilius I^a q. 3 a. 1 co.; Gent. I c. 20
 Non importat actum transeuntem in exterius objectum I^a q. 8 a. 4 ad 6
Viventibus est esse (Arist.) I^a q. 18 a. 2 sed c., co.; q. 54 a. 1 arg. 2, a. 2 arg. 1; I^a II^{ae} q. 3 a. 2 arg. 1; q. 56 a. 1 ad 1; II^a II^{ae} q. 179 a. 1 arg. 1; III^a q. 2 a. 5 ad 3; Gent. I c. 98; II c. 57 *bis*; III c. 104

Omnia inferiora dicuntur vivere propter animam vegetabilem I ^a q. 39 a. 8 co.	ad 2	ex materia et forma Gent. II c. 65
Quandoque sumitur pro ipso esse viventis, quandoque vero pro operatione vitæ I ^a q. 54 a. 2 ad 1; I ^a II ^æ q. 3 a. 2 ad 1; q. 56 a. 1 ad 1	Non dicitur secundum magis et minus I ^a II ^æ q. 112 a. 4 arg. 3, ad 3	Omnis substantia vivens habet aliquam operationem vitæ in actu ex sua natura quæ inest ei semper Gent. II c. 97
Quatuor modi vivendi distinguuntur secundum gradus viventium I ^a q. 78 a. 1 co.; cf. Gent. IV c. 11	Nihil prohibet quod res viva operetur per instrumentum mortuum II ^a II ^æ q. 178 a. 2 ad 2	Viventia sunt quæ seipsa movent ad agendum Gent. IV c. 11
Bene vivere consistit in bene operari I ^a II ^æ q. 57 a. 5 co.,	Simpliciter delectabile est, non autem vita quæ est in tristiis Suppl. q. 86 a. 2 ad 3	
	Viventia cum sint quædam res naturales, sunt composita	